!!! Árjegyzék !!! Türsch F.-től

Pesten, váczi-utcza a „nagy Kristóf“ mellett

NŐI-VÁSZONNEMÜEK,

rumburgi vagy hollandi vászonból.

☞ Az árak készpénz fizetés vagy utánvétel mellett értetődnek. ☜

Nappali-ingek, darabja: 4, 5, 6, 8—14 forintig.
Magas éjjeli ingek, darabja: 5.50, 7, 9, 12—18 forintig.
Nyári éjjeli ingek, „ 6, 7, 9—12 forintig.
Vánkoshéjak „ 2.75, 3.75, 5, 6—10 forintig.
Paplanlepedők „ 5, 7, 9, 12—16 forintig.
Alsólepedők varrás nélkül — 8/4 széles, 8½ rőf hosszu, — darabja 4, 5.25, 6 forintig.
Hálófőkötők hollandi vászonból 1, 1.50, 2, 3, 4 forint.
Reczelőkötők szallaggal diszitve 1, 1.75, 2 forint 50 kr.
Lábravalók hollandi vászonból 2 75, 3 75, 4.75, 5 forint 75 kr.
Lábravalók perkálból vagy schirtingből 2.25, 3, 3.75 4 forint 75 kr.
„ parketbol 3, 3.75, 4 forint 50 kr.
Éjjeli köntösök (Corset) perkálból vagy schirtingből 2.25 3, 4, 6—10 forintig.
Éjjeli köntösök parketbol vagy piquetből 3.20, 4, 5, 7—10 forintig.
Fésü köpenyek perkálból 2.50, 3.75, 5, 7, 10, 15—20 forintig.
Alsószoknyák 2.75, 3.50, 4.50, 6, 7, 9, 12, 15, 20 forint.
„ parketből vagy piquéből 4.25, 5.40, 6 forint
„ fésülő-köpenynyel vagy paletot-val 18, 24, 30 forint.
Reggeli öltözékek, perkál- vagy molból 25, 30, 40, 50, 60 forint.
Kemény szoknyák, fodorral vagy anélkül 7, 8.75, 10 forint.
Pipere- (Toillette) kendők rojttal, piquét-ből 3.25, 4.50, 5 forint 75 kr.
Nyári piquét-takarók 7, 9, 12 forint
Valódi irlandi vászon zsebkendők, tuczatja 5.30, 6.50, 8, 12, 15 forint.
„ nehéz batiszt „ „ „ 5.30, 6.50, 8, 12, 18 „
„ könnyü „ „ „ 15, 20, 30, 36, 42 „
Szegett batiszt zsebkendők, tuczatja 18, 24, 30, 36, 42 forintig.
Himzett „ „ darabja 2.50, 3.75 5, 7, 10 „
Szines nyomott „ „ „ 1.30, 2, 2 forint 50 kr.
Asztalterítők, legjobb fajta, 6, 12, 24 személyre, 6 forinttól 60 forintig.
Törülközők „ „ 6 forinttól 20 forintig tuczatja
Pamut harisnya, tuczatja 4.75, 5.75, 7, 10, 15 forint és feljebb.
Fil d'Ecosse harisnya, tuczatja 12, 15, 18, 24, 30 forint és feljebb.
Selyem harisnya párja 4.75, 6, 8 forintig.
Áttört Fil d'Ecosse harisnya, párja 1.50, 2, 3 forint 75 kr.
Valódi rumburgi vászon, legjobb minőségü, 1 vég 53 rőf, 30, 35, 40, 50, 60, 80—120 forintig.
Hollandi vászon 4/4 széles, 1 vég 42 rőf, 18, 22, 25, 30—40 forintig.
Hollandi vászon 5/4 széles. 1 vég 50 rőf, 40, 45, 50, 60, 70 forint.
Creasz vászon 7/4 széles, 1 vég 38 rőf, 40, 45, 50, 60, 68 forint.
Perkál, kitünő fajta, 4/4 széles, 1 vég 14 rőf, 6.75, 7.30, 8.75, 10, 12, 14 ftig.
Perkál, kitünő fajta, 5/4 széles, 1 vég 14 rőf, 9, 10, 12.75, 14—16 forintig.
Schirting, kitünő fajta, 32, 36, 40, 48, 54, 60 kr. 276 (1—2)
Kockás kemény-szoknyaszövet, 5/4 széles, rőfe 62, 68, 75 kr.
Fehér piquét, rőfe 1, 1 40, 1.75, 2 forint.

☞ Folytatása következik. ☜

A vadászat kedvelőinek.

KERTÉSZ és EISERT

Pesten, Dorottya-utcza 2. sz. *(a „magyar király“ szálloda átellenében)* ajánlják ujonnan berendezett

Fegyver-raktárukat.

Miután megszüntek azon nehézségek, melyekkel a fegyverek birtoka eddig összekötve volt, különös feladatunkul tüztük ki, olcsó árak mellett tökéletesen biztos és jó minőségü fegyvereket szállithatni, s igy ezen czikk megszerzését mindenkinek lehetőségessé tenni; dús választékban ajánlunk ennélfogva:

Egycsövű fegyvereket 8 frt. 50 krtól kezdve
Kétcsövű percussiós vadászfegyvereket 15 forinttól 60 frtig
Kétcsövű Lefaucheux vadaszfegyvereket 50 forinttól 100 ftig
Lefaucheux Revolvereket 11 forintól 50 frtig
Eigner és **tarsa Union-Revolvereit**, gyári árak mellett 20 frtól 28 frtig
Egycsövű zsebpisztolyok párját 2 frt. 80 krtól 20 frtig
Kétcsövű zseb-pisztolyok párját 5 frt. 30 krtól 25 frtig,

nemkülönben **Flobert-féle szobn-pisztolyokat és puskákat, Lefaucheux-töltényeket**, mindennemü **gyutacsokat, gyutacs-gépeket, vadász-taskákat**, s a vadászat minden egyéb és legujabb szükségleteit.

Irásbeli megrendelések gyorsan s különös figyelemmel teljesittetnek.

Kimeritő árjegyzékekkel kivánatra szolgálunk. 191 (8—9)

Ügyvédi ügynöki iroda.

Vidéki ügyvédtársaimtól, egyletek, társulatok, községek és magánzóktól stb. elfogadok minden megbizásokat, melyek törvénykezési vagy közigazgatási ügyekben a Buda-Pesten székelő kir. ministeriumok, kir. Curia, váltó- és városi törvényszékek, társulatok és egyleteknél közbenjárást, megszorgalmazást, értesitéseket stb. igényelnek.

Czélja ügynöki irodámnak a vidéki ügyesbajosokat a jövésmenési, utánjárási, időtöltés terhes költségektől megmenteni, gyors, kimeritő alapos tudositásokkal szolgálni, és hol akadályozva lennének, képviseltetni stb.

A díjak legmérsékeltebben számittatnak fel, igy egy félnapi időnél több nem igénylő eljárásért 1—3 forint.

Irodám székhelye Pest, lövész-utcza 8-ik sz. (Enselház).

Résö Ensel Sándor,
köz- és váltó-ügyvéd.

282 (1—6)

Az első cs. kir. szabad. dunagőzhajózási-társaság.

A személyszállitó gőzösök
MENETRENDE

szombattól, 1868. évi okt. 17-től kezdve további rendelkezésig.

A Dunán.

Lefelé.

Engelhartszellből Linzbe: minden páratlan számu másodnapon reggel. (Első menet október 17-én.)
Spitzből Nuszdorfba: minden páros számu másodnapon 7½ órakor reggel. (Első menet október 18 án.)
Györből Pestre: naponkint 7½ órakor reggel. (Első menet október 18 án.)
Esztergomból Pestre: naponkint 6 órakor reggel a helyigőzössel, és délután 1 óra felé a győri hajóval.
Nagy-Marosról Bogdány-, Szt.-Endre- és Pestre: napokint 6 órakor reggel a helyigőzössel.
Váczról Pestre: naponkint reggeli 8 óra körül az esztergomi, és délutáni 2½ óra körül a győri hajóval.
Pestről Soroksárra, Ráczkeve- és Dömsödre: naponkint 2½ órakor délután a helyigőzössel.
Pestről Kalocsára: naponkint 3 órakor délután a helyigőzössel, és hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön, pénteken és szombaton regg. 7 ór., a mohácsi hajóval.
Pestről Bajára- és Mohácsra: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön, pénteken és szombaton 7 órakor reggel. (Első menet október 17-én.)
Pestről Eszékre és **Ujvidékre**: szombaton, hétfőn, szerdán és csütörtökön 7 órakor reggel. (Első menet okt. 17-én.)
Pestről Eszékre, Ujvidékre és **Zimonyba**: szombaton, hétfőn és szerdán 7 órakor reggel. (Első menet október 17-én.)
Pestről Orsovára és Oláhországba: (hajóváltoztatással Orsovánál) szerdán 7 órakor reggel **Titel** érintése nélkül. (Első menet október 21-én.)
Zimonyból Orsovára és Oláhországba: (hajóváltoztatással Orsovánál) csütörtökön este, a személyszállitó-gőzösnek Pestről is megérkezte után.
Baziásról Orsovára és **Oláhországba**: (hajóváltoztatással Orsovánál), pénteken délelőtt a vasuti vonatnak Pestről is megérkezte után.
Orsováról Oláhországba: szombat. regg.

☞ **A mohács-pécsi vasut vonatai a Mohácsra** és vissza közlekedő menetekkel **egyenes** összeköttetésben állanak.

Fölfelé.

Linzből Engelhartszellbe: minden páros számu másodnapon reggel. (Első menet október 16-án.)
Nuszdorfból Spitzbe: minden páratlan számu másodnapon 8 órakor reggel. (Első menet október 17-én.)
Pestről Györbe: naponkint 7 órakor reggel. (Első menet október 17-én.)
Pestről Váczra és **Esztergomba**: naponkint 7 órakor reggel a győri hajóval és 3 órakor délután a helyigőzössel.
Pestről Szent-Endrére, Bogdány- és Nagy-Marosra: naponkint 3¼ órak. d. u. a helyigőzössel.
Dömsödről Ráczkevére, Soroksárra és **Pestre**: naponkint 6 órakor reggel a helyigőzössel.
Kalocsáról Pestre: naponkint 5 órakor reggel a helyigőzössel, és vasárnap, hétfőn, szerdán, csütörtökön, pénteken és szombaton esti 9 óra felé a mohácsi hajóval.
Mohácsról Bajara és **Pestre**: vasárnap, hétfőn, szerdán, csütörtökön, pénteken és szombaton 2 órakor délután.
Ujvidékről Eszékre és **Pestre**: vasárnap, kedden, csütörtökön és pénteken 2 órakor délután. (Első menet október 20-án.)
Zimonyból Ujvidékre, Eszékre és **Pestre**: vasárnap, kedden, csütörtökön, 9 órakor reggel. (Első menet okt. 20-án.)
Orsováról Zimonyba és **Pestre**: szombaton reggel. (Első menet október 24-én.)
Galaczról Orsovára és **tovább Pestig** (hajóváltoztatással) Orsovánál hétfőn d. e.
Konstantinápolyból Orsovára, Zimonyba és **Pestre**: pénteken délután 4 órakor.

Gyorsmenetek az alsó Dunán, Konstantinápoly felé, csatlakozással az orosz gőzösökhöz **Odessara** (via **Galacz**).

I. Pestről: hétfőn 7 órakor reggel.
Baziásról: kedden 9 órakor reggel.
Érkezés: **Rustsukba**: szerdán 10 órakor délelőtt.
„ **Giurgevoba**: szerdán délb.
„ **Galaczra** csütörtök. regg.
„ **Konstantinápolyba**: csütörtökön délben.
„ **Odessába**: pénteken regg.

II. Baziásról: szombaton 9 órakor reggel.
Érkezés: **Rustsukra**: vasárnap 10 órakor délelőtt.
„ **Giurgevoba**: vasárn. délb.
„ **Galaczra**: hétfőn reggel.
„ **Konstantinápolyba** hétfőn délben.

I. Konstantinápolyból: péntek. 4 órakor délután.
Galaczról: pénteken 4 órakor délután.
Giurgevoból: szombaton 6 órakor este.
Rustsukról: szombaton 7 órakor este.
Érkezés: **Baziásra**: hétfőn délután.
„ **Pestre**: szerdán délelőtt.

II. Konstantinápolyból: kedden 4 órakor délután.
Odessából: vasárnap vagy hétfőn.
Galaczról: kedden 4 órakor délután.
Giurgevoból: szerdán 6 órakor este.
Rustsukból: szerdán 7 órakor este.
Érkezés: **Baziásra** pénteken délután.

A Tiszán.

Szegedről Zimonyba: szerdán és szombaton reggel.
Zimonyból Szegedre: vasárnap és csütörtökön délben. 275 (2—4)

A Száván.

Szisszekről Zimonyba: kedden reggel.
Zimonyból Szisszekre: pénteken reggel.

A szerb-bosnya part mentén.

Belgrádról Orsovára, Baziás érintésével: vasárnap reggel a zimonyi első helyigőzös megérkezte után.
Belgrádról Gradischtyébe Baziás érintésével: vasárnap, szerdán és pénteken, a zimonyi első helyigőzös megérkezte után.
Breskából Sabaczra és **Belgrádra**: csütörtökön.
Sabáczról Belgrádra: vasárnap, kedden és csütörtökön.
Orsováról Belgrádra: Gradistyébeni éjjelezéssel hétfőn délben.
Gradischtyéről Belgrádra: Baziás érintésével: kedden, csütörtökön és szombat.
Belgrádról Sabáczra s Breskába: szerdán, a zimonyi első helyigőzös megérkezte után.
Belgrádról Sabáczra: hétfőn, szerdán és szombaton.

A személyszállitó gőzösök megérkezése Pesten:

Györből: naponkint délután.
Esztergomból és **Váczról**: naponkint d. e. a helyigőzössel, és d. u. a győri hajóval.
Nagy-Maros-, Bogdány- és Szent-Endréről: naponkint délelőtt.
Dömsöd-, Ráczkeve- és Soroksárról: naponkint délelőtt.
Kalocsáról: naponkint délután 2¼ óra felé a helyigőzössel, és vasárnap, hétfőn, kedden, csütörtökön, pénteken és szombaton reggel a mohácsi hajóval.
Mohácsról és **Bajáról**: vasárnap, hétfőn, kedden, csütörtökön pénteken és szombaton reggel.
Ujvidék- és Eszékről: vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton reggel.
Zimonyból: kedden, csütörtökön és szombaton reggel.
Orsováról és **Oláhországból**: kedden reggel (a gyorshajóval szerdán délelőtt).

Pest, 1868. okt. 12-én. **A magyarországi forgalmi igazgatóság.**

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1868 (egyetem-utcza 4-dik szám alatt).

43-ik szám. **Tizenötödik évfolyam.**

Pest, oktober 25-én 1868.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
☞ **Csupán Vasárnapi Ujság:** Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok:** Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr. ☜

☞ Hirdetési díjak, a **Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat** illetőleg: Egy négyszer hasábzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számittatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Beesben: Oppelik Alajos**, Wollzeile Nro. 22. és **Haasenstein és Vogler**, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden igtatás után 30 ujkrajczár.

Serrano.

Minél hosszabb sora a nem sikerült forradalmaknak előzte meg Spanyolországban a jelenlegit, ugy annyira, hogy Európa megszokta már úgy tekinteni Spanyolországot, mint az örökös — de soha nem sikerülő katonai forradalmak szerencsétlen hazáját, annál nagyobb elismerés illeti azon férfiakat, kiknek erélye és eszélyessége végre győzedelemre tudta vezetni a szabadság ügyét, s egy régóta megunt, semmit nem tanuló és semmit nem feledő királyi házat, a Bourbonok utolsóját, megfosztva trónjától, egy elnyomott s oly méltatlanul szenvedő nemzetet végre ismét visszaszaadott önmagának.

Ezuttal, azt hiszszük, a nemzet győzelme végleges. A spanyol királynő, elhagyva minden párttól, kénytelenittetett odahagyni trónját, királyi városát, országát, s a nemzet csaknem kivétel nélkül megegyezik abban, hogy alakuljanak bármikép a pyrenaei félsziget ügyei, de a Bourbon háznak semmi körülmények közt ott többé keresete nincs s nem leend soha. Izabella ellen minden egyesült; politikai tekintetben rosz kormányzata ép oly mértékben fölingerlé ellene a kedélyeket, mint a nemzet anyagi érdekeinek megrontása s mint magány élete. Semmi tekintet nem szólalt föl mellette, s neki menthetlenül vesznie kellett, a politikai és közérzületben úgy, mint erkölcsi reputátiójában.

A nemzet végre szabadon lélekzik s nemcsak kifejezheti ohajtásait, hanem érvényt is szerezhet azoknak. A szevillai programm őszintén elsorolta a nemzet összes ohajtásait. Spanyolország nyilatkozik abban s mondja meg vezetőinek, mit vár, mit követel tőlök. Az európai civilisatiótól, eddigi kormánya bünei miatt annyira elmaradt nemzet, fölébredve hátramaradottsága lesujtó öntudatára, haladást kiván s utol akarja érni a többi nemzeteket. Prim maga is kifejezést adott e szükségérzetnek, midőn Spanyolország teljes ujjászületését hangoztatja; s a forradalom vezetésére egyesült katonai nagyságok együtt lobogtatják magasan e zászlót, s saját programmjokat jelzik azzal, midőn egyhangon vádolják az előbbi kormányt, hogy elnyomta a községi jogokat, megrontotta az ország pénzügyeit s bilincsbe verte a közoktatást. Ők az ellenkező utat akarják követni s jelszavok a szabadság és haladás minden téren.

E pillanatban még Spanyolország kormányformája katonai diktátorság s a nemzet, a főváros és vidék, a polgárság és katonaság akarata e hatalmat *Serrano* tábornagy s de la Torre herczeg kezeiben egyesitette. A férfiu egészen méltó a nemzet bizalmára. Európa szemei méltán fordulnak felé. S mi is, miután mult számunkban a forradalom legtevékenyebb szereplőjét Prim tábornokot mutattuk be olvasóinak, mellőzhetlen kötelességünknek ismerjük, hogy ma e férfiu élete főbb vonásaival is megismertessük közönségünket.

SERRANO.

Serrano Ferencz, de la Torre herczeg, Leon szigetén született, 1810. szept. 17-én. Atyja a spanyol szabadságharcz kitünő tábornokainak egyike volt, s ő e szerint már születése által arra volt hivatva, hogy egykor azon katonai nagyságok egyike lehessen, melyekben hazája túlságosan is gazdag, mert kétségbevonhatlan igazság, hogy egy nemzet szabadságának sem szolgál előnyére, ha legjelesebb fiai csak katonák, s ha sorsa mindig oly kezekbe van letéve, melyek a fegyverforgatással az erőszak és a feltétlen engedelmesség tanait szokták meg.

Serrano még csak tiz éves volt, midőn születéshelye Leon a Riego fölkelésének szinhelyévé lőn, s a gyermek, kinek atyja a katonai nevezetességek egyike vala, a polgárháboru benyomásai közt nevekedett. VII. Ferdinand zsarnoksága, s a nemzetnek e zsarnokság ellen oly kitartó küzdelme korán szabadelvü irányt adtak lelkületének s kedélyébe kitörülhetlenül mélyen vésődtek be. Természetes, hogy ő is a katonai pályát választotta tevékenysége s egykori emelkedése teréül. Alig lépett be tisztül egy lovasezredbe, már magára vonta a kormány gyanuit. S 1824-től 29-ig, ezredétől elszakitva, rendőri felügyelet alatt tartották. Még midőn öt év lefolyta után e felügyelet alól fölmentették is, előbbi ezrede helyett máshoz osztatott be, azok egyikéhez, melyek a tengerpartokon a csempészek elleni súlyos szolgálatra voltak rendelve. Előléptetésének is annyi akadályt gördítettek, hogy még a forradalom kitörésekor is csak alhadnagy volt. Mina tábornok azonban hadsegédeül vette maga mellé s négy év alatt tábornok lőn. Önálló vezénylettel azonban soha sem volt megbizva, s azért hazáján kivül

nem is lön ismeretessé neve, mig csak politikai szereplése által nem ismertette meg azt. De hazájában egy tüzér-brigáda vezetése által már előbb köztiszteletet vivott ki magának.

Politikai szereplése 1841-ben kezdődött, midön először vett részt, mint képviselő, a cortes (törvényhozó-testület) gyüléseiben. Négy év mulva a senatus (felsőház) tagjává neveztetett ki, miután előbb már résztvett azon mozgalomban, mely Esparterót megbuktatta s Mária Krisztinát Spanyolország trónjára visszahivta. 1846-ban még nagyobb befolyásra jutott. A miniszterium, mely az ő eltávolitását követelte, elbocsáttatott s ő lön a helyzet ura. Az udvar és kamarilla bünei s kárhozatos befolyása ellen egyedül ő mert felszólalni s azt ellensúlyozni igyekezett. De épen ez buktatta meg. Esparterónak és Olozagának a számüzetésből visszahivását inditványozván, ez a befolyásos köröket annyira elkeseritette ellene, hogy bukását ki nem kerülhette. Narvaez jutott kormányra, s őt a granadai parancsnokságba küldötte, hogy eltávolithassa.

Serrano érezve, hogy szerepét nem játszotta még le s a jövő még övé, külföldi utazásokat tett s különösen huzamosabban időzött Poroszországban, hogy az ottani védrendszerrel alaposan megismerkedjék. Alig tért vissza hazájába, midön az 1854-diki fölkelés, melyet ő is teljes erejéből támogatott, őt ismét fölemelte; s ettől fogva a szabadelvü unió legtevékenyebb és legkitünőbb tagjai közé tartozott. Osztozott annak szerencséjében és balsorsában, vele emelkedett uralomra s vele szenvedett üldöztetést.

A jelenlegi forradalomban az a feladat jutott részére, hogy az egyetlen erős királyi serget, a Novaliches vezérlete alatt Sevilla felé siető csapatokat legyőzze. Serrano előbb még levélben kérte föl az ellenséges vezért a hasztalan vérontás elkerülésére. Novaliches marquis azonban becsületbeli kötelességének ismerte, megkisérteni a harczot. Az összeütközés szept. 28-án az alcoleai hidnál történt. Novaliches háromszor támadott, de Serrano harczosai mindannyiszor diadalmasan verték vissza, s a kir. vezér, maga is megsebesülve, nem folytatta továbbá a harczot. A fölkelők győzelme teljes volt. A junta (forradalmi bizottmány) Serranora ruházta a legfőbb kormányhatalmat, s ő mint dictator oly bölcsen és kibékitőleg járt el, hogy a különböző pártokat egyesítette és a forradalom ügyének megnyerte. Serrano jelenleg az új miniszterium elnöke.

Az olmützi börtönben.

Megrázkodott megunott régi láncán
A nép — s zugását hallván szózatának,
A föld királyi némán sápadának,
S gyült áldozat testvériség oltárán;

De a nagylelkü óriás oroszlán
Konczul esett tisztátlan ebcsordának,
S kik megbocsátni csak, s hinni tudának,
Korbácsot nyertek drága vérök árán.

És látva ezt, kétségb'eső kebelből
E jajszó tört ki: *nem hiszek istenben!* —
Oh szólj viharként mennydörgő egedből,
Mutatkozzál, tüzoszlop, éjjelünkben,
Ments meg neved' bitorló ördögöktől —
S ah ujra zeng „hozsánna" énekünkben!

(1849.) *Szontagh Pál.*

Atyám sírján.

Mély csönd borong a temetőn,
Holtak nyugtát mi sem zavarja,
Csak egy eltévedt kis madár,
Ha a sövény közt csattog hangja.
Az is alig remegve szól,
Mintha tán félne verni lármát;
Mély csönd borong a temetőn,
Zaj nem veri föl nagy nyugalmát.

Ösztönből, ugy mint a madár,
Megsejtem én ide az útat;
Kapujában az iringó
Nagy kék tövise beljebb mutat.
S mire a sírt elérem már,
A gyepesült gödrös ösvényen,
Csak fél lélekkel állok itt,
Fele a felhőn túl van régen.

Imát rebegnék, nem tudok . . .
De imádsággá válva lelkem,
Elmém, szivem mind rajta csügg,
A mint sírjára térdepeltem.
Leküldöm lelkem más felét,
Hogy oda lent keresse őt fel,
És hozza képét még elém
Mosolyogva, fénylő szemekkel.

Füvetlen, puszta sírhalom,
Oh nyisd meg kebled, omolj szerte!
Idővel daczoló szegek,
Engedjetek, egy perczenetre!
Habár lelkét nem is lelem,
Csak legalább az arczot lássam,
Ha holtan, lezárt szemmel is
Örökké tartó némulásban!

De hasztalan a siralom,
Bár folyjon árral is szemembül,
Holtakhoz nem hat földi szó,
A sírnak hantja meg nem rendül.
Szó nélkül visszaindulok,
És vigasztalom magam avval:
Hogy hozzá közelebb vagyok
Megint egy hosszu, hosszu nappal.

Julia.

Spanyolország és a spanyolok.

Napjainkban az egész mivelt világ figyelme a pyrenaei félszigetre van irányozva. Egyike foly ott azon eseményeknek, melyekből fejedelmek és alattvalók hasznos tanuságot merithetnek. Az udvar erkölcsi sülyedtsége s a szabadság elnyomása már több izben fölkelésre ingerlé ugyan a spanyol nemzetet, de a fölkelések mindig legyőzetéssel, a leghübb honfiak kivégeztetése vagy számüzetésével végződött. — A még jelenleg is folyamatban levő forradalom azonban — a hadsereg és nép egyetértésével — meghozta végre az ohajtott sikert. A királynő külföldre menekült, s a Bourbon uralkodóház trónvesztettnek nyilvánittatott. A spanyol nemzet azon helyzetbe jött, hogy szabadon határozhat jövendő alkotmánya s kormányformája fölött.

Az olvasók érdekében vélünk cselekedni, midőn ezuttal azon országnak, melyre most az egész müvelt világ szeme néz, történetét s jellemzését dióhéjba szoritva adjuk.

Európa kontinenséből élesen kinyulva, s attól magas hegybástyák által elválasztva, köröskörül az Oczeánba merülve, fekszik ama csudálatos ország, melyet a régiek Hesperiának — Nyugatországnak neveztek.

Valamint Európával a pyrenaei hegyláncolat által, valószinüleg Afrikával is össze volt hajdan nőve a gibraltári szorosnál; azért hordja magán mindkét világrész jellemét. Csak midön az Oczeán a hajdan teljesen zárt Földközi-tengerbe beözönlött s Herkules kapuját áttörte, lett e miniatur-afrika egészen Európáé. Természeti, ethnographiai s egyéb tekintetekben egészen Európa befolyása alá jutott, habár sok más tekintetben megtartá közösségét a szomszéd tropikus földrészszel. A pyrenaei félsziget egész természete a dél- és északnak vegyülete. Délibb, forróbb vidékei vannak, mint Európa bármely más részének. Égalja alatt itt-ott a czukornád, pálma s egyéb déli gyümölcsök is megteremnek, söt némely pontjain a térítői állatok néhány faja, mint a majmok és az afrikai chamaeleonok is meghonosultak.

Ezzel ellentétben vannak ismét vidékei, melyekben a legzordonabb légmérséklet uralkodik, mint Afrikában sehol, a hol még az északi erdőlakó, a medve is kényelmesen érzi magát.

Vannak vidékek, melyekről tekintve a nagy félsziget oly zord kietlen képet nyujt, mint a Saharának szomoru sivatagai; s ismét vannak oly tájképek, melyek kellemre s természeti varázsra mindent fölülmulnak, a mit szárazföldünk csak fölmutathat. A zord, komor, szomoru jelleg azonban tulnyomó. Végetlen, növényzet nélküli elperzselt síkságok, tele élettelenséggel, síri csönddel, nyulnak el messze-messze az ország belsőben. A levegő itt száraz és kemény; túlforró az év egyik szakában, metsző hideg a másikban. A pompás Granada völgye; az elragadó virágos fensík: La Serena, hol a merinojuhok tenyésznek; az üde Andalúzia, melyre a természet adományainak bőség szarva van kiöntve, s melyet már a régiek a föld legboldogabb országának neveztek; a Huerta bájoló kertje, melynek ölében a gyönyörü Valenczia fekszik, — ezek a félsziget paradicsomai, melyekben a kristály-tiszta levegő, a napnak erőteljes sugarai, a gazdag harmat, e bájos égalj növényzetének s minden terméneye szinezetének oly üde frisseséget, oly leirhatlan finomságot és gyöngédséget kölcsönöznek, mely elragadja az érzékeket, s a képzeletnek tartós tápanyagot nyujt.

Mint az ország egyes részei egymással ellentétben álló jellegűek, ugy az ország lakosai is. Mint természetében és égaljában, ugy az ország történetében is folytonos a harcz, a déli vagy keleti, és a nyugati befolyás közti váltakozás észlelhető. Északi és déli népek egymással küzdő, majd összeolvadó vagy egymást fölemésztő vegyüléke az egész Spanyolország népe.

És a spanyol népjellem, mely e vegyületekből alakult, épen mint országa, oly saját kinyomattal bir; képzeletdús a legnagyobb mértékben, tele magasztos érzülettel, tele nemes büszkeséggel, merész bátorsággal, megvetve minden közönségest, mindennapit; nyugalmát és erélyét a legnagyobb szerencsétlenségekben is megtartva, kitartó hüség-, gyülölet- és szerelemben; gazdag éles ellentétekben, mint vad sierrái a keblére tüzött paradicsomokkal; képes a legelkeseredettebb boszura, mint a legszebb erényekre; nagylelkü és mégis kegyetlen, a legegykedvübb érzéketlenségből a legviharosabb rakonczátlanságra, henye tétlenségből és merev mozdulatlanságból a legszilajabb tevékenységre átugorva; szellemdús és bárgyu, nyiltszivü és zárkózott egyszerre; bizalmas és gyanakvó ugyanazon pillanatban, mint arajongó phantasták szoktak lenni többnyire.

A legelső nép, melyről a spanyol történet emlékezik, az *iberek*. Ezeknek bevándorlása túlhalad minden emberi hagyományt és emlékezetet. Előttök, ugy látszik, nem lakta más nép Spanyolországot; ők az ország első elfoglalói, kiknek most már csak az u. n. *baszkokban* maradtak fenn csekély számu ivadékaik. E hajdani iberek nemcsak Spanyolországban, hanem a finn törzsek mellett egész Európában a legrégibb néptörzs. Az iberek az egész félszigetet lakták; de azon időben, melyben a história legelőször róluk emlékezik, már nem egyedül lakták azt. Már ekkor egy másik nagy népáradat jött reájok. A *celták* vagy gallok, a franciák ősei nagy darab földeket, különösen a félsziget belsejét meghódították. Midőn azonban a rómaiak kezték a félszigetre vetni szemeiket, a hóditó celták nyelvben és szokásokban nagy mértékben be voltak már olvadva az iberekbe, azaz: spanyolokká lettek. Már ekkor sokban különböztek a Galliában maradt celtáktól, ugyanazért celtibereknek, vagyis iberekké lett celtáknak neveztettek.

A celták mellett nagy mennyiségben

maradtak az össze nem vegyült öslakókból is, ugy az északi, mint a keleti hegyek között és a tengerpartok mellett. Többnépekre oszolván, közülök némelyek, u. m. a hősies cantaberok és vasconok északon, a lusitanok — a portugallok elei — nyugaton a legnagyobb hirre vergődtek. Az iberek nevéről tanuskodik maig is az Ibero vagy Ebro folyó ismeretes neve.

Nagyon valószinü, hogy az iberek, valamint északról a gallok- vagy celtákkal, ugy délről afrikai szomszédaikkal folyvást viszálkodásban éltek, és hogy már innen is kaptak bevándorlókat.

Első ismeretes betörésül vehetjük fel déli Spanyolország megtelepitését a *phöniczialak és karthagóiak* által. A phönicziek épiték ott Cadixt, Malagát s több más híres várost. De mint hajós nép, kikötőiket s partvidéküket nem igen hagyták el, s nem hatoltak az ország belsejébe. De még ma is vannak a phönicziekre emlékeztető jelek; ilyen maga az ország neve Spania, mely phönicziai eredetü. Továbbá Medina Sidonia név, mely a phönicziai régi Sydon várossal rokon.

A phönicziaiak nyomába a *karthagóiak* léptek, s az országban jobban elterjedtek, mint az előbbiek; számos gyarmatot alapítottak ott; az ország ezüstbányáit sok eredménynyel müvelték, s hogy ősi ellenségük a rómaiak ellen, kikkel a világuralom fölött versenyeztek, a félszigetben erős védbástyát szerezzenek, elhatározák az egész országot meghódítani. Leghiresebb hadvezéreiket, a Hamilcar, Hasdrubal s Hannibálokat kildék oda, kik nevezetes hadjáratok hosszu sora után majdnem egész Spanyolországot meghóditák. Miután a karthagóiak maguk is már afrikaiakká lettek, s mint zsoldosokat magukkal vivék azon népeket, melyek később az arabokkal ismét bejöttek, mint a mórok, berberek, beduinok, ennélfogva e megszállást tekinthetjük az első nagy mór vagyis afrikai betörésnek Spanyolországba.

Valamint afrikaiakat Spanyolországba, ugy spanyolokat is vittek Afrikába a karthagóiak. Idővel azonban a karthagóiaknak ki kellett térniök a rómaiak elől, kik a karthagóiak elüzése után az egész országot meghódítani törekedtek. A karthagóiak uralmáról tanuskodik Spanyolországban a karthagói Hasdrubal által alapított Karthagena város.

Minthogy az iberek ép oly kitartók s hősiesek voltak hazájuk megvédésében, mint a rómaiak világhóditói tervök kivitelében; a harcz a két nép közt igen makacs volt; változó szerencsével majdnem 200 évig tartott. Római irók vallomása szerint egy hóditás sem került nekik több fáradságba és erőbe, mint a spanyol. Gallia meghóditása Caesar alatt ehhez képest csak veni, vidi, vici volt. De a római hóditás tartósabb, behatóbb is volt, mint minden előbbiek. Apránkint az egész országot bekeblezték birodalmukba, provinciává tevék, s sokáig a legvirágzóbb, legnépesebb tartománya volt az egész nagy császárságnak. A lakosság azonban a rómaiak több mint 400 évig tartó uralma alatt sem lett hűtelen nemzetiségéhez; s habár római nyelven beszéltek, rómailag öltözködtek, római polgárjoggal tüntettettek ki: ibéri vagy ős spanyol módon érző és gondolkozó emberek maradtak.

Az ibéri félszigeten toborzott spanyol legiók sokáig a római hadsereg magvát képezték. Spanyol földön született költöik, minők Seneca, Quinctilian, Lucan, Columella, Martial irataiban igen sok spanyol sajátságot, irmodort, eszmejárást lehet fölfedezni. Két császárt: Trajánt és Theodosiust — adott a spanyol föld Rómának. Egy későbbi római költő Prudentius, Quinctiliannal Spanyolország ugyanazon provinciájában született, melyből később a nemzet nagy költői: Calderon, Cervantes, Lopez de Vega származtak t. i. Ó-Kastiliából.

A rómaiak befolyása azonban határozottabb és maradandóbb volt, mint minden más eléttök vagy utánok a félszigeten megjelent népé. Mint nyelvöket, ugy ősi hagyományaikat, mythosaikat is átültették az ibérekbe. Még ma is meglepetve érzi magát az utazó, ha hallja, hogy a spanyol paraszt az ország belsejében Venus, Amor, Bachus, Hercules s egyéb ős görög-római istenek nevét hangoztatja saját szentjei mellett, ép ugy mint a sziciliaiak.

Mint mindenütt, ugy Spanyolországban is az V. század óta a rómaiak uralmát az egész Európára eláradt germanoké váltja fel.

A góthok előharczosaiul, legelőször a *svévek* és *vandalok* jöttek át a Pyrenaeken, s rövid ideig tartó uralmat alapitottak. E germán vandalok alig hagytak hátra egyebet nevöknél, az általuk lakott gyönyörü vidék ugyanis rólok Vandalitia vagy Andalúzia nevet nyere.

A svéveket és vandalokat követék a *nyugati góthok*, kik hosszas vérengző harczok után egy 200 évig álló királyságot alapitottak.

Minthogy e góthok házasság s más utonmódon is a bennszülöttekkel összeelegyedtek, azok nyelvét és szokásait, idő mulva kath. vallásukat is fölvették, s igy spanyolokká lettek, — miután továbbá független királyságukat az egész félszigetre, söt Lusitania vagy Portugalliára is kiterjesztették, az u. n. góth korszakot ugy tekinthetjük, mint az első időszakot, melyben a spanyolok mint szabad, egységes tömör, egy fejedelem alatt álló nép — *nemzetkép* megjelenik.

A góthok alatt az egész ország egy hit, egy nyelv, egy állam, egy nemzetté alakult. A góthoknak köszönheti a spanyol nemzet politikai függetlenségének, s nemzeti jelentőségének első megalapitását. Ez időtől lehet tán azon tendenciákat számitani, melyek a spanyol természettel és jellemmel annyira összenőttek, s mai napig összenőve vannak, p. o. vakbuzgó vallásosságuk, s eretnekgyülöletük, melyeknek a góth királyok a zsidók kegyetlen üldözése s egyéb rendszabályokban adtak kifejezést.

Régi góth királyságukat visszaállitani, ez volt később a mórok és arabok elleni harczokban is vezéreszméjök, s midön ezt Ferdinand és Izabella alatt valósiták, ugyanazon szomoru rendszabályok léptek életbe, melyekkel a góth királyok fejezték be a történelem szinpadán szereplésöket. A zsidók kegyetlen üldözése lett ismét a legelső teendő, melylyel a kath. királyok a régi birodalom visszaállitását és egyesülését megünnepelték. Az eretnek törvényszékek szelleme már ekkor nyilvánult a spanyol szellemben, midőn az inquisitiónak nevét sem ismerte a világ.

A góth korszak a spanyol nyelvben igen kevés nyomot hagyott hátra; sokkal többet politikai alkotmányuk, jogi és társadalmi viszonyaikban, a mit onnan lehet egész valószinüséggel következtetni, hogy sok ideig a góthok voltak a hatalom birtokosai, a törvényhozók és az ország uralkodó nemesei; mig a román alattvalók a nevelést, iskolákat és irodalmat kezelték. A későbbi müvészeti mozgalmak is, melyek a Pyrenaek országát ép ugy átjárták, mint a rajnai tartományokat, — részben legalább a góth uralomra vezethetők vissza. Az u. n. góth styl Toledo, Leon, Cordova, Burgos s egyéb spanyol városokban ép oly nagyszerü s bámulatos müveket hozott létre, mint Rouen, Strassburg és Kölnben. — Világhirü nemesi büszkeségöket is a góthoktól származtatják némelyek. „Ser Godo" (góthnak lenni) Spanyolország némely tartományaiban maig is egy jelentésü a jó házból származással. Asturia és Galliczia még a középkorban is sokáig Gothia nevet viselt, söt még napjainkban is az Asturia és Gallicziából kivándorolt spanyolokat Godos-góthoknak hivják Délamerikában.

(Vége következik.)

Képek a hazai népéletből.

X.

Ujonczozás.

„Muzsika szól, verbuálnak, csapj fel öcsém katonának!" szólt az egyik nóta, nyalka verbungos káplárok pödrött bajusza alól s viszhangozva katonának termett legények által, kik kedvet kaptak a gyöngyéletre, s kerek kalapjokat csákóval cserélték föl és parolát ütöttek a kapitány markába. „Már minálunk verbuálnak kötéllel, elfogják a szegény legényt erővel," szólt a másik nóta, szomorúan, mikor olyan katonaállitás volt divatban, hogy éjszakának idején erővel fogdosták össze a legényeket, s a fiatalság erdőre ment bujdosni, vagy elrejtőzött akárhová, csak meg ne találják, mert ha megcsíphették, irgalom nélkül összekötözték kezét, lábát, s örökös katona volt, holta napjáig vagy a mig félkarral, féllábbal, meg egy sárgaréz mónetával s mindennapra egy garas penzióval haza nem bocsátották.

Mostanában mindakét nóta kiment a divatból. A kötéllel való fogdosás barbár szokását örökre eltörülte a törvény, a verbung pedig csak kivételesen alkalmaztatik, ha a rendes katonaszámon felül még önkéntesekre is van szükség háboru idején. Most a rendes sorozás van divatban, összekötve sorshuzással, a mennyiben több a korosztálya szerint katona-kötelezett, ifju mint a mennyi katonára szükség van, s azért mindenkivel előbb számot húzatnak. A ki kis számot húz, arra hamar kerül a sor, s ha alkalmatos, biz elviszik azt, akár van kedve, akár nincs. Szerencsés, a ki oly nagy számot húzott ki, hogy mielőtt sor kerülne reá, már ki van állitva a szükséges létszám; az aztán vigan összeütheti a bokáját, s haza mehet az ekeszarva mellé, vagy műhelyébe, mig kortársait fölesketik a zászló alatt. Régen nem számot, hanem fekete vagy fehér golyót huzattak, s akkor dalolta, derék népköltőnk, Szakál Lajos szerint, a szegény leány:

„Az én babám sorsot húzott, feketét;
Nagy levélre fel is irták a nevét".

Akár igy, akár úgy, szomoru nap az a faluban; sok édes anya, sok fiatal leány megsiratja annak a napnak még az évfordulóját is. S akárhogy igyekszik is, a szelidebb kor kivánatai szerint, enyhitni a törvényhozás a dolgon, az állam által követelt minden szolgálatok és adók között legsúlyosabb marad a véradó, melyet egyedül az állam elutasithatlan szükségének s az önvédelem kötelességének tudata igazolhat. Még oly harczias nép is, mint a magyar, melynek ősei háborúban nőttek fel s ősültek meg, súlyosnak érzi azt s nehezen tud kibékülni a gondolattal, hogy sokszor alig értett érdekekért mészárszékre vitesse magát vagy gyermekeit. Még súlyosabbá s csaknem elviselhetetlenné válik pedig az által, ha igaztalanul van kiosztva a honpolgárok között, s mig egyik rész egészen ment tőle, a másik aránytalanul nagy terhet kénytelen viselni, s maga kötelességén túl mások helyett is kell teljesitnie a haza iránti tartozások legsúlyosabbikát.

Az átalános katona-kötelezettség elve tehát, valamint az egyenlő teherviselés szempontjából az egyedül igazságos, ugy a teher minél többfelé oszlása által azt magában is tetemesen megkönnyiti s könnyebben elviselhetővé teszi azon gondolatban, hogy benne kiváltság és kedvezés nélkül mindenki osztozik. Törvényhozásunk is hódolt, legközelebbről ez igazságos elvnek, s lehetővé tette ez által, hogy a lehető legrövidebb szolgálati idő mellett is, tetemes haderőt állitson ki a szükség idején. Az eddigi nyolcz évi rendes szolgálatot három évre szállitotta le, az eddigi két évi tartalékot hét évvel cserélve föl; de az általános katona-kötelezettségnél fogva a haderőt eddigi létszámában birta föntartani. Kétséget nem szenved, hogy ezzel a katonáskodás elvesztette legnagyobb sulyát, azt: hogy eddig nyolcz évet vett

*

ki, a fiatal erő, az életteljesség, a családalakitás és hivatás-kezdés legszebb, legdrágább nyolcz évét az emberi életből, mig ezentul, a három év kiteltével hazamehet az ifju, folytathatja mesterségét vagy egyéb életmódját s megházasodhatik.

De biz arra idő kell még, mig az uj intézmény gyökeret ver, mig az emberek megszokják könnyebbnek érezni a haza által követelt áldozatot, s a szegény apa és anya, kit talán egyetlen támaszától fosztanak meg, hacsak három évre is, megnyugvást tanul meritni azon igazság-érzetben, hogy hiszen a gazdag földesur vagy a miniszter fiát is elvitték, s hogy minden ép kéz-láb ifjunak, vagy a sorkatonaságban, vagy a honvédségnél, fegyveresen kell szolgálni, sőt háboru idején vérét, életét is koczkáztatni. Idő kell erre, s egyelőre még a katonasorozás igen sok háznak, igen sok szivnek fekete betükkel van beirva életkönyvébe.

A fiatalság, pedig ő van legközvetlenebbül érdekelve a dologban, tudja isten mégis könnyebben veszi. Vagy, mert magyar vérébe oltott hősi természeténél fogva kedve van a katonáskodásra, vagy mert valami kedvetlensége van otthon, tán nem szereti a munkát, s azt hiszi, könnyebb élete lesz, vagy nagyobb szabadsága, ha a mundurba bujhatik, szegény! — vagy talán a babája csalta meg s elkeseredésében ugy akar boszut állani rajta, — ki tudja? A legtöbbnek azonban, ha jó kedvet mutat is, bizony erőltetett az! Talán társaitól szégyenli magát, s el nem pityerednék a világért, pedig ugy érzi magát, mintha csak tormát reszelnének az orra alá. Egynémelyik meg olyan jó szivü, hogy csak apját, anyját, vagy kedvesét vigasztalhassa, jó kedvet szinlel előttök, tréfával üti el a dolgot, vagy szeliden biztatja: ne féljenek édes jó szülőimék, nem veszek én oda, visszajövök kegyelmetekhez, gyámoluk leszek öregségökben; ne sirj édes babám, három esztendő nem a világ, megteszi a magáét, e hű kisérője a magyar ember örömének és szomoruságának. Mit is tehetnének szegény fiuk egyebet, ha már ugy is katonának kell lenni? Legalább ne tegyék józanul e végzetes lépést, hanem a bor rózsaszinü fátyolával takarják el az élet gyászát!

Hanem aztán mégis jő egy szomoru pillanat, melyet sem bátorság és hősi vágy, sem a jó sziv erőltetett mosolya, sőt maga a bor mámora sem képes megédesiteni: — az elválás pillanata. A besorozott legények kocsikra telepedtek már; hejh, az a felhércz, soha sem volt olyan magas és meredek hágcsó, mint most; százszor is neki kellett te is megvárszaddig, én is hű maradok hozzád, boldog pár lesz belőlünk.

Aztán a nagy szomoruságnak, ha már a segélytelen kétségbeeséssel határos, az a természete, hogy elszántságot szül s elfásulásig vezet. A halál révén semmivé olvad le az élet becse; s a hol nincs menekülés, ott aggály s félelem sincs többé. A besorozást bizonyosan váró legények, az alacsony számot, melyet huztak, s mely őket menthetlenül katonákká teszi, elszántan tűzik kalapjok mellé, s összefogódzva, vig énekléssel hajtják magok előtt a muzsikus czigányt s pajzán kurjongatással táczolva mennek végig az utczákon. No, a bor is erőlködni s százszor is megbotlott a láb, mig felhághatott reá; a sziv is nehéz volt, meg a szerető karok is visszahuzzák, ne még, maradj még egy pillanatig, csókolj meg még egyszer. De végre is meg kell lenni, mindennek vége van egyszer, a legérzékenyebb búcsuzásnak is. A kocsisok a lovak közé csapnak s indulni kell. Milyen keserves indulás ez! hogy kapaszkodik a kétségbe esett szülő még a szekér lőcsébe, hogy jajgat a másik: jaj, jaj, soha sem látlak többet, mig a harmadiknak a nagy zokogás ugy elfojtja a keblét, hogy csak egy szót sem tud rebegni .... A katona is, — mert már lenyirták a haját s feleskették a

Ujonczozás. — *(Irinyi* Sándor vázlata után *Beszédes* K.)

vagy a sorkatonaságban, vagy a honvédségnél, fegyveresen kell szolgálni, sőt háboru idején vérét, életét is koczkáztatni. Idő kell erre, s egyelőre még a katonasorozás igen sok háznak, igen sok szivnek fekete betükkel van beirva életkönyvébe.

A fiatalság, pedig ő van legközvetlenebbül érdekelve a dologban, tudja isten mégis könnyebben veszi. Vagy, mert magyar vérébe oltott hősi természeténél fogva kedve van a katonáskodásra, vagy mert valami kedvetlensége van otthon, tán nem szereti a munkát, s azt hiszi, könnyebb élete lesz, vagy nagyobb szabadsága, ha a mundurba

zászlóra, hát már katona, — ő is elérzékenyül ez utolsó pillanatban, s sirva int vissza áldó apjának vagy szótalanul borul kedvese vállára.

Hová viszik? merre viszik? Arra talán a madár sem jár. Idegen földön, hol a beszédet sem érti, hideg zivataros éjen, mely a szülői ház meleg tűzhelyét oly kivánatossá teszi emlékezésének, rideg szikla-fokon áll őrt s számlálja az órát a néma éjben. Fegyverét lábára bocsátotta, s csövére könyökölt, fejét csüggedten ereszti le. Hova gondol? Hova gondolna máshová, mint a messzehagyott édes otthonra, hol édes anyja sirva süti a pogácsát, mert fiának nem küldhet belőle, s apja szomoruan tartja az ekeszarvát, mert nincs ki segitsen az ökröt hajtani? Meg arra a kis leányra, ki száz mérföldnyire tőle, rá gondolva sirdogál magában, s reménykedve várja az esztendők telését, hogy ismét ölelő karjaiba zárhassa!

—*á*—*r*—

szabadon jár be a világosság. Diszes külsejét, festett ajtóját, ablakait látva, lehányja magáról a földmives gyermeke a szennyet, mintha palotába menne.

Bent külön termek vannak jól berendezve fiuk és leányok számára. Nem otrombán tákolt padok, a melyeknek kikihull a lábok, és egyszerre bukik hanyatt egész sor ülő gyerek: hanem szabályosan kimért, jól készitett ülések, mint az isten-házában.

A falakat földképek, természetrajzi alakok és számitási eszközök foglalják el. Látszik egyszerre, hogy e hely iskola, és csupán iskola, nem pedig fölváltva hol borméré, hol tánczterem.

Ilyenszerü iskolákat óhajtana oktatásügyi miniszterünk, a ki tudja, hogy Helvéczia, Belgiumban, Észak-Amerikában ilyenek tették boldoggá a népet, — állitani mindenüvé.

Az ilyenek állitására azonban rengeteg sok pénz kell. Nem tudom kereken, hogy mennyi; arról azonban jól állhatok, hogy a 8 perczent adópótlék távolról sem elégséges.

Miből telt ki a költség Gernyeszegen, a néhány száz lelket számláló marosmenti községben, a hol a kastélyon kivül csupán a lelkész, meg az uradalmi felügyelő lakása versenyezhet költségességben az iskolaépülettel; a többi sokkal szerényebb hajlék, nagyobbára szalmás kunyhó?

Meg van a felelet az iskola-épület homlokzatán:

„A népért a néppel.“

Azt a községet megáldotta isten egy kiválólag felvilágosodott és hazafias érzelmü nagy birtokossal, a ki át birta érteni, hogy: elvész a nép, ha tudomány nélkül vaió.

Legidősebb gr. Teleki Domokos neve a nemzeti előhaladás legtiszteltebb munkásaié közt szerepel. Ő épitteté ez iskolát is. A pénzt, anyagot maga adta hozzá; a szakértést nem igénylő munkát a nép teljesité. Igy lett „a népért a néppel.“

Jókai Mór azt a fontos érvet hozza föl egyik nem rég irt czikkében, hogy nem kell a 8 perczentet kiróni, mert vannak sokan, a kik annál sokkal többet áldoznak a népnevelésért. Valószinü, hogy kirovás után azok sem mennek tul a kötelességen.

Magam is azt tartom, hogy a nemzet jobbjainak önkéntes adakozásból származó segedelme olyan tőke, a melyet számba kell venni és a mely folyvást növelhető.

Régen templomokra, egyházi ékességekre, papi ruhákra, szerzetekre áldozott a jóllétre jutott nemesebb érzés. Nemesebb érzés és jóllét van és lesz folyvást. Mért ne fordulhatna azoknak áldozata a népiskolák felé? Észak-Amerikában ez már szokássá vált és folyvást termi áldásos gyümölcsét.

Én hiszem, hogy hazánk értelmes és vagyonos lakosai nagy áldozatokra képesek a népnevelésért, csak jussanak bele a lelkesedés ragadó árjába.

Gernyeszegi ref. népiskola és templom. (Erdélyben.) — *Chaillon* rajza után.

A gernyeszegi népiskola.

Most, midőn oly sürgetőleg emlegeti sajtó és törvényhozás, hogy tenni kell gyorsan mentől többet a népnövelésért, állitani derék népiskolákat; midőn az államgazdász számitása ép ugy megakad, mintha az államadósságok kifizetésén törné fejét, — azon kérdés fölött, hogy miből, honnan fog kitelni a költség a rengeteg igényü népnövelésre: megérdemli bemutatnunk a gernyeszegi népiskolát, a mely megvan; a melyre akadott költség; és a mely czéljának annyira megfelel, hogy jó lenne, ha husz év alatt bár olyan lehetne mindenütt a hazában.

Szabályos hosszu földszinti épület, kőből épitve, cseréppel fedve. Nagy tábláju ablakain

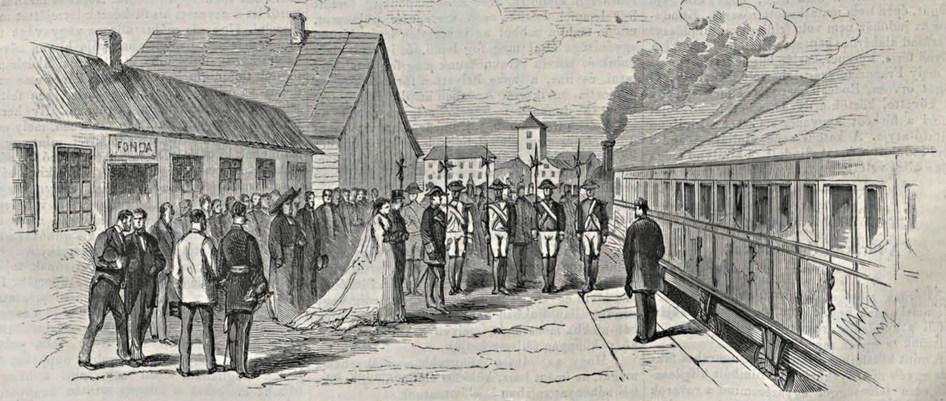

Izabella királynő elindulása Spanyolországból. (Szept. 30.)

Az az ár olyan példák forrásaiból ered, minő a legidősebb gróf Teleki Domokosé.

Egy-két derék után induló fognak rendre mind többen, mig végre azon veszszük észre, hogy a népnövelést közügynek tekinti mindenki, melylyel a ki lelkiismeretesen foglalkozik, az hazája iránt érdemeket szerzett.

Igy, ezen az uton leszünk mivelt néppé, boldog országgá. A 8 perczent adópótlék felette csekély; ahoz nagyon sok kell még az önkéntes lelkesedés számlálatlan perczentjeiből.

Országosan, társulatilag, egyénenkint, minden oldalról munkálni kell a népnövelés érdekében. Felette sok a munka; feleslegest nem tudunk adni.

Senki sincs ugy elzárva, hogy e téren ne működhesské. Minden szolgálatot hazánk és nemzetünk fölvirágoztatására teszünk, midőn munkálunk körünkben, gr. Teleki Domokos igen helyes jelszavaként:

„a népért a néppel.“

Réthi Lajos.

A spanyol királynő menekülése.

Szept. 23-án a spanyol forradalom kitörésének előestéjén még a nemzet szeretetére hivatkozott Cheste gróf, Pezuela tábornagy Barcellonában kiadott proklamatioja e szavaiban: „Cataloniaiak! szeressük a Don Pedrok, Alfonzok, Izabellák és Ferdinándok trónját. Éljen II. Izabella!“ S nyolcz nap mulva Izabella királynő trónja föl volt döntve, s a még imént oly hű Cheste gróf is, ha a hir igaz, két fiával s hadsegédeivel együtt belenyugodott a dolgok új rendébe s szövetkezett a forradalom férfiaival.

Huszonnyolcz évi elnyomás és megalázás kellett arra, hogy a spanyolok szivéből királynőjök iránti szeretetöket végkép kitépje, de a pohár csordultig tele volt már s nem volt hatalom, mely az uralkodó dynastiát megmenthesse. Mondják, hogy a szept. 26-ka éjjelén a királyi udvarnál tartott titkos tanácsban a királynő késznek nyilatkozott végre, hogy lemondjon az aszturiai herczeg javára. E tény, melyet a királynő férje és a havannai marquis élénken sürgetett, szintoly heves ellenzésre talált Marfori intendans és Claret atya részéről. Egyébiránt mindegy volt; ez engedmény sem tarthatta volna már föl a forradalmat, sem meg nem menthette volna a királyi csapatokat az alcoleai vereségtől. Mihelyt Novaliches marquis megvertetésének hire megérkezett, a királynő átlátta, hogy menekülnie kell, a még nagyobb és fenyegetőbb veszély elől, sőt azt hitte, hogy már egy éjet sem tölthet kastélyában, s a szomszéd Irun városkába szaladt még azon este. Másnap reggel, szept. 30-án a királyi vonat, melyen a Bourbon család utolsó uralkodója utazott, átment e Bidassoin, azon kis folyón, mely Spanyol- és Francziaország határát jelzi. A királynő iránt, midőn utra kelt, hogy elhagyja országát, épen nem mutatkozott részvét. Elinduláskor az indóház nem volt feldiszitve, mindössze egy század alabárdos képezte a tiszteletőrséget. A királynő férje, Ferencz, karján közeledett a vonathoz, mely Francziaország felé volt irányozva. Ő felségét orvosa, Roncali marquis s még nehány hive követte, köztök a dynastia két fő sirásója: Marfori a hirhedt kegyencz s Claret a királynő gyóntató-atyja. A katona-zene utoljára zengé a királyi indulót; a vonat elindult. A királynő maga és népe közé vetette a pyrenaei sziklák falát.

A rovarok életéből.

A fürkész. (Ichneumon.)

(Vége.)

Áttérünk most a fürkész életmódjára, mely alkalommal annak pete-, pondró- és báb-alakját, melyből a kifejlendő rovar képződik, különösb figyelmünk tárgyává teendjük.

A mint kikeletkor a langy napsugarak a fáknak és egyéb növényeknek első bimbóit kifejlesztik, és ezen jelenséggel egyszersmind a rovarok milliói feléledeznek: a fürkésznek is megjött az ideje, hogy az egész tavasz és nyáron át, a késő őszig életpályáját fussa. A kiképzett fürkésznek életét a szó szoros értelmében pályafutásnak lehet nevezni, mert akárhol észleljük e fürge kis állatkákat, szüntelen futás, sebes röpkedés és keresésben találjuk. Feladatuk nem épen könnyü, mert míg más rovarok petéiket élettelen, vagy legalább ellenkezés nélküli tárgyakra rakják; a fürkésznek sok fortélylyal kell élnie, hogy áldozatja ellenkezési erőlködéseit kijátszsza vagy legyőzze, mig czélja sikerül s petéit elhelyezheti. Fáradsága a legtöbb esetben annál nagyobb, minthogy az egyes fürkészfajták többnyire csak egyes, saját fajtáju rovarokra vannak szoritkozva, csak ritka eset lévén az, hogy egy fürkész-fajta többféle rovarokban élődhessék. Sokáig kell tehát keresgélnie, s ennélfogva untalan ide-oda futkosása nem ledér időtöltésből történik, mint ezt a pillangóknál tapasztaljuk, melyek a meleg napsugarak fényében ide s tova röpkedve, hiú gavallérok vagy piperkés nők módjára, csak fényes szinezetű röpüikkel fitogtatják magukat és menyegzőjük előtt virágról virágra szállonganak, mindenhol egy kis mézet szörpölgetve.

A rovarok, melyeket a fürkész prédája gyanánt fölkeres, többnyire hernyó- vagy pondróállapotban esnek áldozatjául, ritkább esetek azok hol már a rovar-petébe vagy a rovar-bábba rakja csemetéit; a legritkábban történik pedig az, hogy a már tökéletesen kifejlett rovar a fürkész támadásának ki legyen téve. Boldog tehát azon pillangó, mely már tökéletesen kifejlődve, szép szárnyaival a levegőben ringázhatik, mert ezen alakjában a fürkésztől nincsen mit tartania, de annál nagyobb veszélynek van kitéve hernyója, mert a legtöbb fürkész a pille-hernyókban lakmározik.

Ha már most a fürkész egy alkalmas hernyót föltalált, tojó-gerelyével ennek bőrét átfurja és petéjét ezen nyiláson át a hernyó testébe belé sikkasztja; néha csak egyes petével, sokszor százával vagy még többel töltetik meg egy hernyó. Máskor a fürkész csak a hernyó külbőrére vagy ennek kiálló szőreire ragasztja petéit és a kikelendő fürkész-pondró maga fúrja be magát annak testébe. A fürkész-pondrók lábatlan férgek és csak szivó falámaik vannak, melyekkel a hernyó hig és folyadékos részeit szipogatják, nemesebb belső életszerveit pedig nem roncsolják. Innen magyarázható, hogy a hernyó, mintha semmi baja sem volna, tovább él és a legjobb étvágygyal táplálkozik. Azonban a külszin csal, és a hernyó valójában csak a belső élődik gyarapodhatásáért folytatja életét; mert a mint bensejében lakmározó vendégei nagykoruságukat elérték és a hernyó testéből kibontakoznak, ez élni megszünik.

Megtörténik azonban nem ritkán azon meglepő eset, hogy a hernyó, mindamellett, hogy teste mint egy tárház tele van fürkészpondrókkal, hernyóbábbá átváltozik. Mindazáltal életét meg nem menti, mert a bábból nem a leendő pillangó, hanem sokszor tömérdek mennyiségben apró csillogó röpükkel ellátott, apró fürkészek bujnak elő. Megtörtént rajtam és sok más rovarász-társaimon, hogy egy-egy különös vagy ritka hernyót nagy szorgalommal ápoltunk és növeltünk, azt elegendő friss levelekkel ellátva; a hernyó mindvégig friss és elevennek látszott, sőt az átváltozást báb-alakjában is szerencsésen kiállotta. Már most naponkint feszült figyelemmel lestük azon szerencsés pillanatot, midőn majd a bábból az ismeretlen lepke kitünő egyénisége által meg fog lepni, és igy fáradságaink és hosszu várakozásunk meg fog jutalmaztatni, és ime, a lepke helyett a fürkészek egész csoportja búvik elő. Azonban az ily megtömött bábot a gyakorlott figyelő megismerheti; az egészséges hernyóbáb, t. i. ámbár többnyire mozdulatlan és igy élettelennek látszik, ha ujjaink közt gyöngéden megnyomjuk, testének végével ide-oda csapkod és ez által az életnek lappangó erejét árulja el, a fürkészektől elfoglalt báb pedig merev és mozdulatlan, s kültakarója csak arra látszik szolgálni, hogy az alatta kifejlődő fürkészeket külbántalmaktól oltalmazza. Benneke pedig, melyből a pillangónak kellett volna kifejlődni, a fürkészek teljes fölnevelésére fordittatik; mert ha ily merev puppát feltörünk, a fürkészeken kivül egyebet nem találunk, ezek pedig vagy pondró-állapotjukban vannak, vagy már szintén báb-alakba mentek át, melyen a kifejlendő fürkészt könnyen fölismerhetjük.

Hogy az olvasó könnyebben tájékozhassa magát, az imént leirt, különös életmódu rovarokból néhányat rajzban is előmutatunk.

Az 1. rajzban egy nagyobb fürkészt látunk a sarlós fürkészek sorából, anomalon (ophion) circumflexus, mely a fenyős erdők legnagyobb és legveszélyesebb ellenségében, a fenyő-pohóknak (gastropacha pini) hernyójában tanyázik. A fürkész-anya petéit a nyár vége felé a még ifju hernyóra ragasztja, és pedig minden hernyóra csak egyet-egyet. A petéből kibúvó pondró azonnal a hernyóba furja be magát és itt, kivételképen, a rendesnél több átalakulás után, a hernyóbábban végtére maga is bábbá átváltozik. Hanem hernyó azon nyár végén, melyben a petéből kikelt, tökéletesen fel nem nő, sőt még a késő őszig sem, és azért, hogy a téli fagyban el ne veszezen, lejön a fáról és a föld alá búvik és itt tetszhalálos dermenetben tölti az egész telet. Lakója, a fürkész-pondró, azért el nem hagyja őt, hanem vele együtt a földbe temetkezik és itt mindketten táplálkozás nélkül nyugosznak. Ta-

1. rajz.

vaszkor a hernyó föléled és ismét fölmegy a fára és a fenyütüket pusztitva tovább fejlődik, mintha semmi baja sem volna és tökéletes nagyságra felnőve, mint a selyembogár, egy gubót fonva magának, ebben puppává változik át. De már ekkoráig a fürkész-pondró is elérte nagykoruságát és a hernyó-bábjában szintén gubót fonva magának, ő is átváltozik puppává és ezáltal a leendő pillét eléli; nemsokára mint fürkész-darázs, a kettős gubón átvergődvén, megjelen és anyja életmódját folytatja.

A társas fürkészek sorából, melyek százával szoktak egy hernyóban élődni, 2-ik sz. rajzban látunk egy példányt, mely igen picziny, s azért nagyobbitott mérvben van rajzolva, természetes nagyságát a mellette lévő kereszt jelzi. Neve miérogaster nemorum, s ebből 100—200 tanyázik

2. rajz.

ugyancsak a fenyő-pohókban; persze nem egy időben és ugyanazon hernyóban az előbbi fürkészszel, mert ritkán található két különnemü fürkész egy hernyóban. Ehhez hasonló természetü és egyenlő nagyságu kis fürkész, miero-gaster globatus, mindnyájunk által kertjeinkben észlelhető, hol az igen ismeretes, gyümölcsfáinkat s különösen szilvásainkat pusztitó galagonyaözöndék (pontia crategi) hernyójában szintén oly töméredek sokaságban élődik. Nem sok fáradságba kerül itt a nevezett kis fürkészek létrejöttét megfigyelni. Ugyanis május közepe vagy vége felé, midőn már a g.-özöndék hernyója ki van nőve és helyet keres, hol bábbá átváltozzék, akárhányat fogunk találni, mely sehogy sem képes eme szándékot valósitani, hanem egy más, igen feltünő jelenséget fogunk rajta észrevenni. Ily hernyó t. i. fürkész-pondrókkal jár teherben, mely most több helyt átfúrván a hernyó bőrét, mint egy raj, özönlenek ki belőle. De csakhamar apró kis sárga gubókat fonnak maguk körül, melyekben bábbá átváltoznak. A hernyó pedig, melynek egész teste és környéke e kis gubókkal el van lepve, nem mozdul helyéről, természetes, mert már megszünt élni. Sokan, kik ezen kis gubókat a hernyók mellett látják, azon balvéleményben vannak, hogy ezek a kártékony hernyónak tojásai, és azért ügyetlen buzgósággal eltiporják. Látszik ebből, hogy nem fölösleges a rovarászatnak legalább főelemeit ismerni; mert a ki a rovarok életmódjával csak némiképen ismeretes, tudni fogja, hogy a hernyó, mint ilyen, soha petéket nem rak, és hogy ezen kis gubók puppákat foglalnak magukban, épen ugy, mint a hangyabábok, melyeket a köznép szintén hangyatojásoknak szokott elnevezni.

A 3-dik sz. rajzban látunk egy ily agyonkínzott hernyót, melynek fölülete ily társas fürkészek pondrói és gubócskáitól hemzseg.

Ezen kis gubók többnyire sárgák és fehérek, néha pedig tarkák is szoktak lenni, a különböző fajok szerint. Ha a kis fürkész ezekben tökéletesen kifejlődött, a gubót az egyik végén köröskörül kettérájga, ugy hogy mint egy kis kupa a többi gubótól el válik és e nyiláson a fürkész elröppen. Néha azonban ily kupakot nem venni észre,

hanem a gubó oldalán gombostűszuráshoz hasonló kis nyilást lehet látni. Ezen kis nyiláson pedig nem a gubónak eredeti lakója, hanem ennek ismét egy másod-albérlője, egy más fajtáju fürkész röpül ki, melynek anyja a kis gubót megfúrva, belé tulajdon petéit rakta. Itt ezen csemeték ismét más zsirján élődve, ezt elölték és rövid időn tökéletes kifejlődésüket elérve, a

3. rajz.

mondott kis lyukon kiröpdöstek. Némely természetvizsgálók azt állitják, hogy ezen másodfürkészeknek szintén, harmadnemü fürkész ellenségei volnának, sőt még a negyedik ágat is lehetségesnek tartják.

Látni való, hogy ez állatkák apró mivolta miatt itt a figyelés mily, csaknem fölülmulhatlan nehézségekre akad, a képzeletnek pedig szabad tér nyilik az ábrándokra. A természettudományok tanulmányozásában pedig csak a positiv figyelés szolgáltat alapos ismeretet, és azért itt e kérdést tovább nem feszegetjük, a sajátlagos természetbuvárokra bizván, hogy szorgalmas észleletek által e föltevést kideritsék.

Végtére azon legapróbb fürkészek közül, melyek más rovarok tojásaiban élődnek, egy példányt, de jóval nagyitva, a 4-ik sz. rajz ábrázol.

4. rajz.

Ez a teleas, pete-fürkész nemüekből van véve, és neve teleas laeviusculus. Valóban csodálatos a természet működése, mely oly kevés anyagból és ily szoritkozott kis helyen, milyen egy pillangó petéje, lehetségessé tette, hogy benne 10—12 kis pondró tojásából való kikelése után, elég helyet és elég táplálékot találjon, hogy egész pondró életét itt tölthesse, s végre ugyanitt bábbá s ebből egészen kifejlődött fürkészszé átalakulhasson. Miután e kis állatkák ez utolsó czélukat elérték, a pete héján egy gombostű-szuráshoz hasonló nyiláson kiröpkednek. *Dr. Sz.*

A józsai kertközség.

A józsai kertközség történetéből érdekes adatokat közöl az „Alföldi H.“ A mult század vége felé 1772-ben és a folyó század legelején 1802-ben, Németi, Vay, Elek, Rózsa stb. földesuraságok azon mintegy 730 □ hold földterületet, mely dél és kelet felől a debreczeni földek, észak és nyugot felől pedig herczeg Eszterházy sz.-györgyi uradalma szomszédságában esik, debreczeni szegény sorsu embereknek osztották ki szőlőskertnek kilenczedfüzetésre. — Be is ültették a földet — mely azelőtt vagy parlagon hevert, vagy igen rosz mivelésben volt, — a szegény emberek szőlő- és egyéb gyümölcsfákkal. — Minthogy pedig e kert mind Debreczentől, mind Böszörménytől s egyéb környezetében eső községektől legalább is egy mérföldre esik: e szőlőmivesek a városból kivonulva, itt épitett pajtájokban tölték el az egész nyarat, sőt némelyek a téli időszakra is itt maradtak. Később folyamodtak a földesuraságokhoz, hogy engednének itt nekik lakást fizetésért; a földesurak ezt megengedék lakbérért. 2—3 p. frtot fizettek évenkint az ittlakhatásért. E volt kezdete az itteni telepnek; a kilenczedrészt kiadták termeztményben, a lakbért ujabb egyezmény szerint fizették évről évre az uraságoknak — s lakták mintegy 35—40 esztendig bekeritett kertjökben.

Az 1849 után következett időszak a szegény józsai népre is igen terhelő nyomást gyakorolt. Ugy hirezsteltek el, hogy a Józsakert asiluma nemcsak a környékbeli, hanem a távolból ide menekült rablóknak, zsiványoknak. Legelőször Lányi cs. k. csendőrkapitány kezdte a józsaiakat a kiköltözésre szorongatni, s a nagyváradi cs. kir. helytartósági osztály az ő jelentése folytán rendelte el Észak-Biharmegye főnöksége utján a Józsakert kiüritését. Ennek rendelete ellen a józsaiak a m. országi katonai és polgári kormányhoz folyamodtak, s midőn ennek intézkedése is kedvezőtlenül ütött ki, a bécsi cs. kir. belügyminiszteriumhoz; mely legfőbb rendőri hatósággal egyetértőleg a kiköltözést szinte elrendelte. Midőn ezen végleges határozat a józsaiaknak kézbesittetett s a kert kiüritésére zárthatáridő tüzetett, a szegény emberek kétségbeesve összeültek s elhatározták, hogy ezen igazságtalan itélet, — mely őket földönfutókká teszi, *appelládni kell a h.-böszörményi szolgabiróhoz.* És ugy tettek, a miként beszéltek. A szolgabiró pedig, ki eddig ez ügyben sohasem kérdeztetett meg, neki ült és a csendőrségi jelentés ellenében irt az appellatához egy hatalmas comitivát, melynek döntő érvei legfelsőbb helyen is tekintetbe vétetvén, a lakosság a kertben oly feltétel alatt hagyatott meg, hogy rendes községgé alakuljon. Tehát mi azt a ritka esetet is megértük, hogy a miniszteri határozat ellen a szolgabiróhoz jó sikerrel lehetett appelálni.

A kerti népség jelenleg két külön községet képez a debreczen-böszörményi ut jobb oldala felől keletre esik: Alsó-Józsa; az ut bal oldalán nyugatra: Felső-Józsa. Külön van birójuk, előljáróságuk s kevés ideig jegyzőjük is külön volt. Most, mint 1867 előtt, közös jegyzőjük van. — Egyházilag bár a schematismusba a kettő egy leányegyházsiának van bejegyezve, alsó és felső Józsa nevezet alatt; de azért mindkettőnek külön kuratora van, külön presbytériummal bir, s egymástól függetlenül intézik egyházi és iskolai ügyeiket. Mindenik kertközségben van egy-egy vegyes elemi iskola.

Kengyelfutó-gép. (Velocipede.)

Egy év óta beszélnek és irnak e gépről, a mely arra van hivatva, hogy szegény ember is versenyezhessen a lovagokkal. Igen egyszerü az egész; a két láb hajtja, a kezek kormányozzák. És oly gyorsaság fejthető ki, hogy egy óra alatt 12 angol mérföldnyi út hátunk megett marad.

Párisban már nagyon el van terjedve; majd minden családnál található. Versenyeket rendeznek, fogadásokat tesznek rá, épen mint a lovakkal.

Van háromkerekü is; az kényelmesebb és inkább nők használják.

Most már olyat készitenek, a melyhez kocsis is alkalmazható. Az ur ur marad: henyél és halad. — Kilátás van rá, hogy emberi erő helyett a gőzt fogják alkalmazni bele. Akkor aztán csak kormányozni kell és hipp-hopp hirével utazunk. Sőt még vizekre is akarják vinni a kengyelfutót.

Ezelőtt néhány esztendővel még tréfásan emlegették az élczlapok a gőz-lovat. Ugy-e, készül?

Fölülök rá, csak hozzanak Pestre is, és én is lovagolok a városerdőben, nem csupán a méltóságos urak.

Gyerekjátékformának látszik, pedig fontos találmány lehet az élet kényelmesebbé tételére.

Csupa kiváncsiságból is szeretnék élni még vagy 50 esztendőt, hogy lássam, mi ügyeseket talál ki még az emberi ész. *R.*

Egyveleg.

** *(Látogatás Kossuthnál.)* Kossuth Lajosnál egy Mezei Sándor nevü fiatal hazánkfia látogatást tett és igy irja le fogadtatását:

Alig értem Turinba, azonnal siettem látogatására. Az egyszerü bérház, mely Magyarország volt kormányzójának most hajlékot nyujt, nem dicsekhetik azzal a fényes külsővel, minőkben hatalmas emberek szoktak lakni. A második emeletbe érkezve, hol Kossuth lakik, egy élemedett angol inas fogadott, kinek bejelentése folytán Kossuth egyik fia lépett ki hozzám, s nyájasan üdvözölt, mondván, hogy atyja azonnal elfogad. Szivem még nem szabadulhatott meg az érzelemvegyület első benyomásától, midőn az ősz, de még mindig a fiatalság rugékonyságával biró férfiu előtt megállottam a billárd-szobában, hol az öreg ur cigarette-készitéssel foglalkozott.

Az előzékeny fogadtatás azonban bátoritólag hatott rám, ugy hogy minden elfogultság nélkül felelhettem kérdéseire. Leginkább utazásomról és főkép Angolországról beszélt, melyet ő „második hazájának“ nevezett. Emelkedettességgel beszélt az angol nemzet életrevalóságáról, az ottani iparról, majd meg a protestáns demonstrációról, mely Irlandban szerepel. Midőn hazánkról beszélt, egészen átszellemült, és én magam előtt láttam ama szónoki tüneményt, melyről a 48-diki korszak emberei oly csodadolgokat beszélnek. Politikáról keveset beszélt velem. Emberi önzésnél fogva szeretem hinni, hogy ebbeli tartózkodása más körülménynek nem tulajdonitható, mint annak, hogy még szakállam sincs, s nem dicsekedhetem annyi tanulmánynyal, hogy ily férfiut politikai fejtegetésekre tudhatnék ragadni.

Néhány keserü megjegyzés mai viszonyainkra nézve mégis történt, de a legkiméletesb modorban, s túlzó demokratáink, kik magukat Kossuth apostolainak szeretik nevezni, ebből is tanulhattak volna annyit, hogy mint kell beszélni oly politikai ellenfelekről, kik a más nézetek utjait szintén becsülettel járják. Beszélt az országgyülésileg eltörült dézsmáról is, és hazánkat „Ausztria paradicsomkertjének“ nevezte.

** *(Reáliskolai tanulók száma Magyarországon.)* A hivatalos lapban érdekes kimutatást olvasunk a Magyarországban levő reáltanodákról. E szerint van az öt tankerületben 18 reáltanoda, melyek között a budai, kassai és körmöczbányai államiak; a mult évben tanitott összesen 174 tanár s pedig 143 világi, 31 egyházi rendü; hallgató volt 2645, kik közül a kivánalmaknak 453 nem felelt meg. Anyanyelv szerint volt: magyar 1571, német 845, szláv 56, szerb-horvát 136, román 22, olasz 6, lengyel 5, ruthen 1, angol 2. Vallás szerint: katholikus 1782, g. n. egyesült 152, protestans 164, izraelita 547. Az egyes kerületek közül csupán a pozsonyi és a nagyváradiban volt a magyar elem kisebbségben; az elsőben 303 tanuló közt 94 magyar volt, az utóbbiban 604 közt 229.

** *(A dohányzást)* a törökök, nem mint más nemzetek, pusztán időtöltésnek, hanem egyik legfontosabb ügynek tekintik. Ha az ember valamely török községben tölti az éjt, már kora reggel az utczákon járó „Tschibukdschik“ lármás kiabálásai verik fel álmából. S ha napközben a törökkel valamely üzletet akarunk kötni, azt a pipák folytonos igazitása és meggyujtása számtalanszor félbeszakitja. Ha pedig este sétálni megyünk, minden lépten-nyomon előkelő osmanlikkal találkozunk, kiket szolgáik pipákkal s papirlámpával kezükben kisérgetnek (mint nálunk a szolgabirót huszárja). Előkelőbb házakban a dohány kezelése két egyén szolgálatát veszi teljesen igénybe: ott van ugyanis a „Tutemdschibachi,“ ki a nemes növény beszerzése- és elkészitésével van megbizva, továbbá a „Tschibukdschi,“ kinek kötelessége a dohányzó szerek gondozása, tisztántartása és előkészitésében áll. Ez utóbbi urát szüntelenül követi, gyalog avagy lóháton, a dohányzacskót kebelében s a drága csibukokat egy bársonytokban hordván. Ez utóbbiak gyakran annyira tulhalmozvák drágakövekkel, aranyrojtokkal, finom metszvényekkel és filigram-munkákkal, hogy a szó teljes értelmében egész vagyont képviselnek.

** *(A rendjelek statistikája.)* Az összesen 123-ra menő földi csillagzatokból, melyeket nálunk Festetics miniszter hullat, Bajorországnak van legtöbb, u. m. 11, Spanyolországnak 10, Poroszország és Ausztriának 9, Oroszországnak 8, Angliának 7, Olaszországnak és az egyházi államnak 4, Francziaországnak 1. — China, Japan és a köztársaságok — kivéve san Marinot — nem kereskednek szalagokkal. — Poroszország, Ausztria, Portugal és Mexiko csupán nők által elnyerhető rendjeleket is alapitottak. 1867. jan. 1. Francziaország a becsületrendben számlált: 54,000 lovagot, 3000 tisztet, 1500 parancsnokot.

TÁRHÁZ.

Irodalom és művészet.

** (A mübarátok) ismét aggódni kezdenek az Eszterházy-képtár sorsa felett. Mondják, hogy két külföldi részvénytársulat is alkudozik a herczegi családdal s ajánlataik oly kecsegtetők, miszerint félni lehet, hogy e becses gyüjtemény előbb-utóbb külföldre vándorol. Most a képtár árát egy részvénytársulat — mint olvassuk — aranyokban és rögtön akarja lefizetni. Ily helyzetben a kormány kötelessége volna a képtár megőrzése végett lépéseket tenni. Kipótolhatlan kár és szégyen lenne, ha e nagybecsü műkincsek külföldre vitetnének ki.

** (P. Szathmáry Károly) a nagyfalui és ippi tűzvész által károsultak fölsegélésére egykötes novella-gyüjteményt ad sajtó alá: „Beszélyek az erdélyi honvédvilágból" czim alatt. E beszélyek meséje épen azon dicső hadjáratból van véve, melyben a Szilágyság ifjusága oly tevékeny részt vett, melyből az ott toborzott 31-dik zászlóaljnak el nem hullott része hervadhatlan koszorukkal tért haza. A történelmi rész a beszélyekben részint a szerző saját élményei, részint szemtanuk elbeszélése alapján, hivebben lesz ecsetelve, mint sok komoly történeti czég alatt megjelent munkában. A mintegy 10—12 ívnyi kötet előfizetési ára 1 frt. Az előfizetési pénz november végeig szerzőhöz (Pest, kecskeméti-utcza 3. sz.) intézendő. A beszély-füzér uj-évre jelen meg. Felülfizetések szivesen fogadtatnak. A vállalat kétszeresen ajánlja saját magát: a jótékony czélnál s bizonyára nem kevésbbé a szerző ismert jó nevénél fogva.

⌗ (Réső Ensel Sándortól,) a ki régebb idő óta foglalkozik már a börtön-ügygyel, „Fegyházi reform" czimü munkának első füzete jelent meg. Midőn kormányunk oly szorgalmasan gyüjti az adatokat a börtön-ügyhez, jó szolgálatot tehet Réső ur, tanulmányai közlésével., Az egész munka a II. füzettel lesz befejezve; az egésznek előfizetési ára 1 frt.

** (Egy szép képzettségü korán elhunyt ifju,) György Ödön hátrahagyott apróbb műveire hirdetnek előfizetést az elhúnyt testvérei György Endre és György Aladár. A 10—12 ivre terjedő, s vegyes, leginkább széptani dolgozatokat tartalmazó kötet ára 1 frt. Az előfizetési megrendelés f. évi decz. hó végeig az összeg melléklése nélkül György Endréhez Pestre (Üllői út 4. sz. 10. ajtó) küldendő.

= (A temesvári fakérdés ügyében) Divald Adolf egy röpiratot bocsátott közre. Czime: „Észrevételek Missics János ur észrevételeire."

= (Bartl Antal és Felsman) pesti tanárok „A magyar birodalmi középtanodák névkönyve az 186$^8/_9$-dik tanévre" czimü tanári schematismusra nyitottak aláirást 1 forintjával; e könyv januárban fog megjelenni.

** (Uj zenemü.) Rózsavölgyi és társánál megjelent: „Magyar rapsodia"; zongorára szerzé Telbisz Jenő. Ára 1 ft 30 kr.

Közintézetek, egyletek.

** (A magyar tud. akademia) philosophiai, törvény- és történettudományi osztályának f. hó 29-én tartott ülésében Lónyay Menyhért alelnök elnökölt. Értekezést olvasott székfoglalóul Keleti Károly következő czim alatt: „A statistika hivatalos és tudományos művelése." Az értekezés főtörekvése kimutatni azt, hogy a hivatalos statistika kellően kezelve, magát a tudományt is előreviszi. Hazai statistikánkra nézve egy pillantást vetve, ugy látja értekező, hogy Magyarországot a statistikailag leghaladottabb, valamint legelhanyagoltabb államok közé egyiránt méltán sorolhatni, csak a szemponttól függ, melyet itélethozásakor elfoglalni szándékunk. Van ugyan a statistika majd minden cziméből s fejezetéből számunk és adatunk, de ha a számokat mérlegeljük, sok, nagyon sok könnyünek találtatnék. S mig ez állapot okát értekező lefolyt politikai viszonyainkban keresi s mentségét is ott találja, egyuttal reményli, hogy felelős kormány alatt az adatgyüjtés is több őszinteséggel, készségesebben fog folyni, mint azelőtt. — Más államok statistikájának állapotára térvén értekező, megczáfolja amaz átalánosnak, s mintegy czáfolhatatlannak fölvetett állitást, minha a centrálisált államok mind jobb statistikával birnának, mint a szabadabb alkotmánynak örvendők, és külföldi példákon mutatja, hogy nem az absolutismus és alkotmányosság a jó statisika criteriuma, hanem a helyes szervezet mely viszont csak akkor az, ha az ország politikai szervezetéhez mindinkább simulva le egész a községig hat. Ez állitást érdekes példával illustrálja értekező Olasz- és Francziaország államéletéből. Amannak 22 millió népessége csak 7000 községben lakván, könnyen volt minden községben egy-egy statistikai bizottság állitható. Francziaország azonban 37 millió lakosságával és 37,000 községével, már nem juthatna az ohajtandó szervezethez, mely Magyarországon is aligha fogna sikerülni, mert szt. István birodalmának 15 milliónyi lakója szintén 14,000-en felül levő községben van elszórva. — Titkári jelentések közül érdekes a következő: Tompa Mihály halála előtt átadott Arany Jánosnak egy lepecsételt csomagot, hogy halála után valamely levéltárban letétessék. A csomag fölbontatván, tartalmazott 7 darab levelet Rákóczi Ferencztől, egyes leveleket Kazinczytól, Csokonaitól. A Rákóczi-félék az akademia könyvtárába, a többiek a Kisfaludy-társaságba fognak tétetni.

** (A Kisfaludy-társaság) titkára figyelmezteti az irókat, hogy ez évben jutalmak a bohózatos szinmü elméletére és egy satyrára vannak kitüzve.

** (A külföldi fegyintézetek) tanulmányozására kiküldött Csillagh László, igazságügyminiszteri osztálytanácsos és Tauffer Emil fogalmazó e napokban visszaérkeztek. Különös tanulmányaik tárgyává a következő intézeteket tették: a zwiekauit Százországban, a hamburgi nagyszerü dologházat s a közelében fekvő horn-i intézetet elhanyagolt nevelésü gyermekek számára, a magány rendszerü európai hirü fogházat Bruchsalban, hol a magánrendszer legujabban nőkre is ki lett terjesztve. Ezután a hallgató rendszerü fegyházat St. Gallenben s még több más schweiczi intézetet, ugyszintén két bajor fogházat, melyek egyikében különösen a földmivelési foglalkozásra forditottak figyelmet.

Egyház és iskola.

= (Alapitvány néptanitók javára.) B. Sina Simon királyné ő Felsége szerencsés szülése alkalmával tiz ezer forintot adott magyar és erdélyországi néptanitók javára. A közoktatási miniszterium megállapitása szerint ez alapitványi tőkét a központi állampénztárnál fogják kezelni b. Sina Simon czimén. A segélyzendő néptanitókat érsekek, püspökök, superintendensek, tankerületi főigazgatók és az erdélyi főkormányszék jelölik ki, s azok közül a kultusz-miniszterium választ. A tanitók élethossziglan élvezik az alapitványi segélyt, mely 100 forintnál kevesebb nem lehet. Az árvák segélyeztetése tart: fiúknál 18, leányoknál 15 éves koruk eléréseig. Egy árva segélydija 36 forintot, két árva testvéré 72 frtot, több árva testvér egyetemleges segélydija pedig 100 frtot meg nem haladhat.

** (A szebeni román kongressus) határozattá emelte Borleánák következő javaslatát: a konzistoriumok és elnökségeik, s minden egyházi tisztviselő egyházi iskolai és alapitványi ügyekben, a kormánynyal, kormányi közegekkel és polgári hatóságokkal kizárólag román nyelven fognak érintkezni. A püspökök és a metropolita kötelesek, ha ezen határozat valamely hatóság által nem tartatnék tiszteletben, annak érvényt szerezni az ország legfelsőbb hatóságai, sőt szükség esetén ő Felsége utján is.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

⌗ (A selyemtenyésztés érdekében) fölhivja a közgazdasági miniszter mindazokat, a kik szakértők e téren, hogy nov. 30-án jelenjenek meg értekezletre a nevezett miniszterium hivatalos helyiségébe.

⌗ (Phoebus-lámpa.) A nevezett lámpa ujabb találmány. Előnye abban áll, hogy feldölés közben kialszik, sohasem robban és igen szép tiszta fénye van. Igen melegen ajánlják.

** (Több arab kereskedő) az arab kormány megbizó-levelével ellátva, fővárosunkba érkezett, azon szándékkal, hogy a magyar kormánynyal tárgyalásokat kezdjen valódi arabs csődöröknek a magy. kir. ménesek számára leendő megvásárlása iránt. A küldöttség több „minta-csődört" is hozott magával, köztük nehány kiváló szépségü pony-t, melylyekkel a királyi gyermekeknek szándékoznak kedveskedni.

** (A pesti őszi lóversenyek) második napja következő eredményeket mutatott fel: első volt a kisérleti verseny két éves csikók számára. Futott 12 ló. Első volt a czélnál ifj. Wenkkeim Béla, báró First lordja; A második versenyt képező Ritter dijra négy ló futot. Első Lichtenstein János herczeg Manfredje. Az eladó versenyben nyertes Hunyady József gróf Rubiconja, melyet megvett gr. Sztáray János. E nap legérdekesebb versenyét a gátversenyek képezték: az első, a khladrubi nagy akadályversenyben hat ló futott, négy elbukott részint a kőfal, részint a vizároknál. De szerencsére semmi nagyobb baj nem történt. Nyert Nádasdy Ferencz gróf Pakó nevü lova. Az utolsó vagyis kis akadályversenyben három ló vett részt. Nyertes Eszterházy Alajos hg. Biszbilleje.

** (Vásárok.) Veszprémmegyébe kebelezett Lepsény községnek évenkint május 25-én és okt. 12-én országos, hetenkint csütörtökön pedig heti-vásárok tartása megengedtetett. — Somogymegyébe kebelezett Tab mezővárosnak hetenkint pénteken egy heti-vásár tartása megengedtetett. — Ugocsamegyébe kebelezett Halmi mezővárosának az eddig tartatni szokott országos vásárokon kivül évenkint márczius 1-ső és 2-dik, továbbá augusztus 24- és 25-ik napjain két ujabb országos vásár tartása engedtetett. — Csanádmegyei Makó város közönsége pénteki napon tartandó második hetivásárra engedélyt nyert. — Zalamegyébe keblezett Kővágó-Eörs mezővárosának hetenkint pénteken hetivásár tartása megengedtetett. — Csongrádmegyében kebelezett Mindszent községének évenkint január 6-dik, april 14-dik, junius 30-dik és október 27-dik napjain országos vásárok tartása megengedtetett.

Közlekedés.

↗ (József föherczegnek,) mint a Margitsziget tulajdonosának megbizottja dr. Heinrich és franczia válalkozók között alkudozás folyik egy, a pesti dunapartot s a Margitszigetet összeköttendő állandó hid tárgyában.

↗ (Az államvaspálya-társulat) igazgató tanácsa f. é. okt. 9-ki ülésében elhatározta, hogy a társaság Budapesten, mint a m. kir. kormány székhelyén egy állandó delegátió által képviseltessék. Ez intézkedés czélja az általános igazgatóságot s az üzleti szolgálat különféle ágait a társulat birtokához tartozó magyar vonalakra nézve, a magyar miniszterium, hatóságok, testületek s felek irányában képviselni. Az igazgató tanács e képviselésre de Maistre főfelügyelő urat, s ennek helyettesitésére Blasowitz felügyelő urat nevezte ki, kik működésöket f. é. okt. 20-án meg is kezdették.

Mi ujság?

⌗ (A képviselőháznak) érdekes ülései voltak kedden és szerdán. Elvek felett folyt a vitatkozás mindkét nap. Kedden azt határozták el, hogy házassági váló-perekre a szent székek ideiglenesen megmaradnak. Szerdán a pörök felebbezésére nézve Szabó Miklós inditványa ment keresztül, mely szerint két egyező itélet után rögtön történik a végrehajtás és a felebbezés birtokon kivül történik.

⌗ (A képviselőház bizottságai) folytonosan működnek. A népnövelési bizottság a felajánlottak közül következő szakférfiakat szemelte ki, hogy tanáczkozni meghivja: Ficzek Ferencz, Juhász Norbert, Hegedűs László, Árvay József, Szőnyi Pál, Filó Lajos, Szuppan Zsigmond, Mayer István, Deutsch Henrik, dr. Kohn Sámuel, Széki Béla, Konkolyi Thege Pál, Nagy Mihály, Pálfy József, Sárkány Sámuel, Novák Dániel, Bakó Samu, dr. Szabó János, Révész Bálint, Révész Imre. Ezen urak táviratilag meghivattak és az első tanácskozás mára van kitüzve. A házszabályok átdolgozására kiküldött bizottság is működik és áthaladott már az I. és II. fejezeten.

⌗ (A svájczi vizkárosultak részére) minden napilapunk gyüjtést inditott és meg is kezdőttek az adakozások. A kinek isten bővebben juttatott, nemesen cselekszik, ha megemlékezik Európa legszabadabb államának balsorstól sujtott lakóiról. Magunk is örömest juttatunk kézhez e czélra beküldött adakozásokat.

** (A Bem-szobor-bizottság) Maros-Vásárhelyről gyüjtőiveket küldött szét az ország minden részébe, hogy a dicső tábornoknak szánt emlék fölállitásában tisztelői mindnyájan részt vehessenek.

** (Az idei ujonczozás) Pesten hétfőn kezdődik meg. Márelőre jelentkezett négy egyén, kik

Melléklet a Vasárnapi Ujság 43-ik számához 1868.

helyettesitésre vállalkoztak. Három ezek közül 1000—1000 frtot kíván; a negyedik, ki már hadnagy is volt, hat esztendőn át évenkint 450 ftot, még pedig ugy, hogy az egészet előre fizessék ki.

** (A királyi pár) az okt. 20-ki lófuttatás után azonnal visszatért a gödöllői kastélyba, hol 5 órakor udvari ebéd volt. Megemlitjük ez alkalommal azt a hirt, hogy király ő Felsége vasárnap Bécsbe utazik.

** (A pesti főpolgármester) azzal fordult a pénzügyminiszterhez, vajjon Pestvárosának egy sorsjegykölcsön kötése megengedtetnék-e? A pénzügyminiszter akként nyilatkozott, hogy ő nem helyeselheti egy oly kölcsön megkötését, mely sorsjegyügyletekkel lenne kapcsolatban, azonban minden egyéb hitelkötési ügylet a legnagyobb buzgalommal fog támogattatni a kormány részéről.

** (A budai kapitányság) Kovics kapitány vezetése mellett néhány nap óta portyázatokat tart éjjelenkint a városban és a kültelkeken, hogy utlevél nélküli egyéneket keressen, kiket besorozzon, hogy általuk a budai illeték számát kevesbitse. Ilyen egyének közül 12 ép legényt már átadtak a budai toborzó hivatalnak.

** (Egy belga társaság) 10 millió forintot ajánlott föl Pestvárosának különféle szépitési és hasznos épitkezések létesitésére, nevezetesen hidat épitnének Buda és Pest közt a Margitszigetnél, munkás-külvárost 200 lakással, boulevardot Pest körül, versenytért stb. Kilenczven év mulva minden a város tulajdonába megy át; addig a jövedelmet huzzák. Minden esetre figyelmet érdemel.

** (Thaisz Elek,) miután ügyében két törvényszék egyformán itélt, folyamodott a pestmegyei törvényszékhez, hogy ez itéletek alapján helyezze be főkapitányi hivatalába.

** (A névváltoztatások felől) a belügyminiszter jegyzéket küldött a törvényhatóságokhoz, melyből kiderül, hogy 1867-iki márcz. 10-től 1868-iki junius végeig 338 névváltoztatási engedély adatott ki, s ezek alapján nemcsak 338 egyén magyarositotta meg nevét, — mint a lapok tévesen közölték, — hanem 652.

= (Liszt Ferencz,) hir szerint, rövid idő alatt Magyarországba teszi át állandó lakását.

= (A keletázsiai expeditio) vasárnap reggel ndult hosszu utjára Triesztből a „Dunán" és „Friedrich" nevü csavargőzösökön. Triesztből egyenes Gibraltárba mennek, onnan a jóreménység fokához. Ez expeditioval utazik, mint tudva van, három fiatal hazánkfia is.

** (Érdekes esküdtszéki tárgyalás) volt f. hó 20-án. Tárgy: Rákosy Jenőnek magánvádja Ormódy Bertalan, a „Pecsovics" élczlap szerkesztője ellen, nevezett lapban megjelent czikk miatt, mely Rákosyt azzal gyanusitá, hogy ez 200 frtot zsarolt ki Kozmovszkytól, az „Egyenlőségi kör" alelnökétől azon fenyegetés mellett, hogy különben arczképét kiadandja és erkölcsileg tönkre teendi a „Borsszem Jankó"-ban. — Vádlót dr. Décsey Zs. ügyvéd képviselte és megbizója mellett hosszu beszédet tartott. Vádlott személyesen védte magát, s azt igyekezett bebizonyitni, hogy az élczlapokban megjelent közlemények soha és senki által valóknak nem tartatnak, és igy egyenes sértést nem is tartalmaznak (a mi más szóval annyit tesz, hogy élczlapokban szabad a sértés); végül erős kifakadásokban tör ki a kormánysajtó ellen, s czikkét repressalianak tünteti fel. Tanukul Kozmovszky Antal és Tenczer Pál hallgattattak ki. Az esküdtek visszavonultak és 10 szóval kettő ellenében kimondatott, hogy vádlott nem vétkes, és igy vádlott felmentetett, egyuttal vádló 29 frt perköltségben elmarasztaltatott.

** (Madridban) okt. 12-én nagy ünnepély volt. Délután a bikaviadalok történtek meg a szokott rendben, minden nevezetesb baleset nélkül, este pedig ünnepélyes előadás volt az alkoleai sebesültek javára. A királyi szinház egészen megtelt, s a „Porticii némát" adták, melyen a franczia forradalom is annyiszor lelkesült. Az első páholyban a forradalom három hőse: Serrano, Prim és Topete ültek. Midőn a hires kettőst énekelték: (Szent szerelme a hazának!) a nép zajos tapsban tört ki, s a diadal-öröm e viharát alig lehetett lecsöndesiteni. Másnap is ünnepély volt Serrano tiszteletére: az ő nevére neveztek el egy tért s ez alkalomból bankettet rendeztek a szegények számára.

** (Novaliches), Izabella tábornoka, kiről az volt a hir, hogy az alcoleai hidnál megsebesülvén, meghalt, ujabb hir szerint életben van. Sebe ugyan igen veszélyes, de Lajan tábori orvosnak reménye van, hogy életét megmentheti.

** (Különös hegedüvirtuóz) hirdet hangversenyt e hó 24-dikére a bécsi Diana-terembe. Ez Unthan Armin, ki már bejárta Németország nagyobb részét, s mindenütt bámulatot és szánalmat ébresztett. E fiatal ember karok nélkül született, a lábai elé egy hosszúkás fazsámolyt helyeznek, melyre aztán a hegedűt fektetik s azt ráerősitik. A vonót aztán ballábára kötik, mig jobb lábának ujjaival a hegedű nyakán a húrokat igazgatja. — Igy játszik nehéz zenedarabokat és pedig elég jól. Természetesen nem virtuóz, de a középszerű előadás is meglephet mindenkit, ha látja, mily természetellenes e hangszer használata. — Unthan Armin Sommerfeldből való, s egy szegény falusi tanitó fia.

** (A vörös ökör) czimű fogadó helyére, mely a nemzeti szinházzal szemben van, tulajdonosa Jankovics pompás háromemeletes házat épittet.

** (Miksa császár növénygyüjteménye.) Haynald Lajos érsek, mint tudva van, ugy ő Felsége, mint a tragikus sorsu Miksa császárnak nevelője volt. Ez utóbbival a többek között a füvészetet annyira megkedvelteté, hogy rendszeres gyüjtésre birta, s évek során át Miksa főherczeg nagyszerü botanikus gyüjteményt állitott össze. Most Haynald szerencsétlen sorsu tanitványának emléke iránti kegyeletből, e gyüjteményt 30.000 forinton megvásárolta, s azzal saját, különben is európai hirű növénygyüjteményét nagy darab földön páratlanná emelte. Gyüjteményét előbb a kolozsvári muzeumnak akarta adni, miután azonban Kolozsvártt a füvészetnek nincs rendes tanára, alkalmasint a pesti nemzeti muzeum fogja e szép gyüjteményt megnyerni.

** (Halálozás.) Reményi Ede édes anyja, özv. Reményi Jánosné oktober 19-én, 63 éves korában elhunyt. — Szopkó Márton ágost. hitv. esperes Szepes-Szombatiban és Sándor János sz.-mihályfalvi ref. pap meghaltak.

— **(Jelentés)** „A magyar szabadságharcz története" czimü munkám utolsó füzeteit illetőleg, — minthogy néhány hónapig külföldön tartózkodván, a képek elkészitése ügyében nem rendelkezhettem kellőleg, — egy kis türelemre kérem tisztelt előfizetőimet, annál is inkább, minthogy az események egyik fővezérétől legujabban érdekes adatok birtokába is jutottam, melyek a várakozást dúsan kárpótolni fogják. Pest, okt. 14. 1868. — *Vargyas Endre.*

Nemzeti szinház.

Péntek, okt. 16. „*A bengáli helytartó.*" Szinmű 4 felv. Irta Laube; ford. Radnótfáy.

Szombat, okt. 17. „*Trobadour.*" Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Verdi. — *Murszka* k. a. föllépte.

Vasárnap, okt. 18. „*Bánk bán.*" Eredeti szomorujáték 5 felv. Irta Katona József.

Hetfő, okt. 19. „*A társaságból*" Szinmű 4 felv. Irta Bauernfeld; ford. Szerdahelyi.

Kedd, okt. 20. „*Lammermori Lucia*" Opera 3 felv. Zenéjet szerz. Donizetti. — *Murszka* k. a. föllépte.

Szerda, okt. 21. „*A csacska nők.*" Vigjáték 3 felv. Irta Dumanoir; ford. Feleki.

Csütörtök, okt. 22. „*Az afrikai nő.*" Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Meyerbeer.

Szerkesztői mondanivaló.

— **O. N.** Sokkal jobban tiszteljük Somogyvármegyét, mintsem somogyi dalnak elfogadnók az ily esetlenséget:

Könyem volt a Duna árja,
A te szived Buda vára,
Be is vettem én azt szépen . . .
Be jó honvéd lesz belőlem!

— **Pest.** U. B. Nem közölhető.

— **T.-Tarján.** É. V. A második is megjött, szivesen fogadtatott s egy kis közbevetés után közöltetni is fog. Mi önben oly irói tehetséget sejtünk, melyet érdemes volna más nemben is, nemcsak a humoreszk-félében megkisérteni.

— **Tokaj.** K. Á. Önnek előbbi közleményére egy tárgyilagos czáfolat jelent meg társlapunkban. A mostanit nem tartjuk szükségesnek közölni, miután egy más lapban körülbelöl megjelent már.

— **Bécs.** „A házi sárkány." Az ily Demokritos-féle összeszedett élczes mondatok, ha nem egészen ujak és kitünők, igen kétes becsüek. A mellett a „rosz asszonyokkal" s általok az asszonyi nemmel sem akarnánk összeveszni. Nem közöljük.

— **Pest.** Sz. P. A költeményt köszönjük és sietünk felhasználni. A köszönet nemcsak magunk, hanem az irói segélyegylet kis perselye nevében is szól.

— **Pest.** N. D. és V. Sz. I. A románcz és a ballada, bár a tehetséget egy-egy kisérlet után végkép megtagadni alig lehetne, nem igen sokat igérnek. A románcz nem is elég világos, ballada tárgya pedig nagyon szegény.

— **B. P.** „Az apostol" és „Az őrült" hangja és modora nagyon is érezhető a költeményen. Az eszmék azonban nem oly költőiek, a hangulaton érzik a csináltság. Ily nemben csak kifejlett költői tehetséggel lehet sikerrel próbálkozni.

— **Kassa.** K. I. Tudósitását szivesen vettük s igérete szerint továbbra is kérjük közreműködését.

SAKKJÁTÉK.

465-dik sz. f. — Bayer Konrádtól (Olmützben.)

(A franczia tornán első dijat nyert feladvány.)

Sötét.

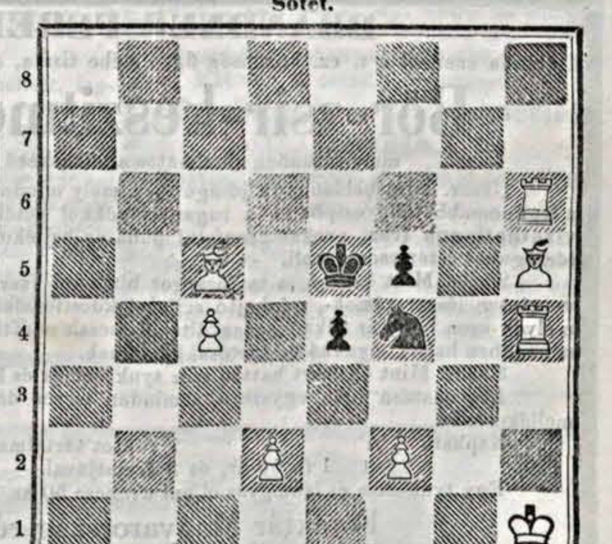

Világos.

Világos indul s a 4-ik lépésre mattot mond.

A 460-dik számu feladvány megfejtése.

(Bayer Konrádtól, Olmützben.)

Világos.	Sötét.	Világos.	A.) Sötét.
1. Hc3—a4	b5—a4:	1.	Bc5—c2
2. Ve2—d1†	Hf2—d1:	2. Be8—e4†	Hf2—e4:
3. Be8—e4†matt.		3. Be3—e4†matt.	

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben:* Fülöp József. — *Debreczenben:* Zagyva Imre. — *Karczagon:* Kacsó Lajos. — *Csákváron:* Kling Iván. — *Jásskiséren:* Galambos István. — A *pesti* sakk-kör.

HETI-NAPTÁR.

Hónapi- és hetinap		Katholikus és protestáns naptár		Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	Nap hossza	Nap kél	Nap nyug.	Hold hossza	Hold kél	Hold nyug.
		Október		October (ó)	March. R.	f. p.	ó. p.	ó. p.	f. p.	ó. p.	ó. p.
25	Vasár.	D 21 Krizant	D 20 Krizsán	13 F 21 Karpus	9 Áron	212 19	6 36	4 53	324 26	este	regg
26	Hétfő	Dömötör vért.	Döme	14 Naz. Gergely	10 Félböjt	213 19	6 37	4 52	336 15	3 5	0 59
27	Kedd	Sabina szüz	Szabina	15 Luczius	11	214 19	6 39	4 50	348 11	3 32	2 0
28	Szerda	Simon és Juda	Simon Juda	16 Longinus	12	215 19	6 41	4 48	0 18	3 55	3 2
29	Csöt.	Zenobius, Narcz.	Narczisz	17 Oseás pr.	13 Amianad.	216 19	6 42	4 47	12 40	4 21	4 4
30	Péntek	Alfonz, Klaudia	Klaudia	18 Lukács ev.	14	217 19	6 43	4 45	25 15	4 47	5 11
31	Szomb.	Farkas pk †	Reform. em.	19 Joel próf.	15 S. Chajes	218 19	6 44	4 44	38 8	5 15	6 16

Hold változásai. Ismét holdtölte 31-én 0 óra 21 perczkor délután.

TARTALOM.

Serrano (arczkép). — Az olmützi börtönben. — Atyám sirján. — Spanyolország és a spanyolok. — Képek a hazai népéletből (képpel). — A gernyeszegi népiskola (képpel). — A spanyol királynő menekülése (képpel). — A rovarok életéből (vége, négy rajzzal). — A józsai kertközség. — Kengyelfutó-gép (képpel). — Egyveleg — **Tárház:** Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közlekedés. — Mi ujság? — Nemzeti szinház — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.** (L. magyar-utcza 21. sz.

HIRDETÉSEK.

Magyar olvasmány kedvelői számára, ajánlva
Lauffer Tivadartól

Német és franczia olvasmány kedvelői számára

9. sz.

Kölcsönkönyvtár

Pesten,
Váczi utcza
9. sz.

Angol olvasmány kedvelői számára.

Minden nemzet irodalmának legjelesebb termékei 30 év óta rendszeresen összetéve.

238 (7–16)

Hatodik kiadás
(magyar nyelven harmadik).

A nemi élet

titkai s veszélyei.

Értekezések a nemzés és nemi betegségekről, ez utóbbiak óv- és gyógymódjaival.

Függelékkel a bujakóri ragályzásról és Dr. Rodet, lyoni orvos

ragályelleni legbiztosb óvszeréről,

a férfi és női ivarszerek bonczatani ábráival.

Ára: **1** ujforint.

Postán megküldve 10 krral több utóvétellel 40 kr. több.

Megrendelhető szerzőtől következő czim alatt:

Dr. Eiber V. P.

Pesten József-utcza 66-ik számu
258 (5–12) saját házában.

A katulyák az itt látható és hivatalosan letett védjegyekkel vannak ellátva.

Kitüntetve jutalom emlékpénzzel a párisi világkiállitásban 1855-ik évről.

Központi szállitási rakhely a „gólyához" czimzett gyógyszertár Bécsben.

ÓVAS. Azt tapasztalván, miszerint a **Seidlitz-porok** oly használati utasitványokkal adatnak el, melyek saját utasitványaimmal szóról szóra azonosok és saját nevem aláirásával vannak hamisitva, s igy külalakra nézve gyártmányaimmal könnyen összetéveszthetők, — minélfogva azon észrevétellel óvok mindenkit ezen hamisitványok megvételétől: **hogy az általam készitett Seidlitzporok minden egyes skatulái, valamint az adagok papirjai hivatalosan letéteményezett védmárkkal vannak ellátva.**

Ára egy bepecsételt eredeti katulyának 1 ft. 25 kr. — Használati utasitás minden nyelven.

E porok, rendkivüli s a legkülönbözőbb esetekben bebizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert házi-szerek között tagadhatatlanul az első helyet foglalják el; — mint azt sok ezer, a nagy császári birodalom minden részeiből került s kezeinknél levő hálairatok a legrészletesebben tanusitják, hogy e porok **rögzött szorulásoknál, emésztéshiány és gyomorhévnél;** továbbá: **görcsök, vese- és ideges bajokban, szivdobogásnál, idegesség okozta főfájásnál, vértódulásnál, csúzos fogfájdalomnál, végül hysteriára, búkórra és huzamos hányásra hajlamnál** stb. a legjobb sikerrel alkalmaztattak, s a legtartósb gyógyhatást eredményezték. — Az ez értelembeni igen is kiterjedt levelezés számos bizonyitványt tartalmaz oly betegek részéről, kik, miután nálok minden, gyakran allopathikus és hydropathikus gyógymód eredménytelenül kimerittetett, ez egyszerü házi-szerhez folyamodtak, és ebben rongált egészségöknek helyreállitására oly soká eredménytelenül keresett gyógyszert meglelék. — Ez elismerőiratok szerzői között a társadalomnak csaknem minden osztályai, u. m. munkások, tanitók, kereskedők, iparosok, müvészek, mezei gazdák, tanárok és hivatalnokok, sőt gyógyszerészek és orvosok, valamint mindkét nembeli oly egyének is képviselvék, kiknek ezelőtt még a leghirhedtebb gyógyforrások sem okoztak legkisebb könnyebbülést, és kiknek egészségök csupán csak a Seidlitzporoknak rendes használata által állittatott helyre.

A főraktár létezik:

PESTEN { **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utcza 7-ik szám alatt.
UHL JÓZSEF ur kereskedésében, gránátos-utczában.

Ezen czégek alatt szintén megrendelhető:

a norvégiai Bergen városból való valódi Dorsch-májhalzsirolaj is.

Ára egy nagyobb üvegnek 1 ft. 80 kr., egy kisebbnek 1 ft. a. é.

Az üvegcsék el vannak látva védmárkommal és kimeritő használati utasitással. — Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgáltatik és czinkupakkal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályosbb májhalzsir-faj a Dorsch-halaknak leggondosabb egybegyüjtése és kiválogatása által van megnyerve, és egyátalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a **bepecsételt üvegekben levő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a természet által nyujtatott.** — E valódi Dorsch-májhalzsirolaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjelesb gyógyszer a **mell- és tüdőbajokban, scrophulus és rachitis, köszvény és csúz, idült bőrkiütés, szemgyuladás, ideg- és több más bajokban** alkalmaztatik.

262 (32–50) **MOLL A.,** gyógyszerész Bécsben, „zum Storch", Tuchlauben.

BRANDNER FERENCZ

ajánlja ezennel a t. cz. közönség figyelmébe tiszta, szagnélküli és vizmentes

Bör-zsir-készitményét,

mely kitünően alkalmatos a következő czélokra:

1-ször. Mint bebizonyult jóságu szer, mely mindennemü bőrlábbelieket, még a legfinomabb hölgyczipőt is, a ruganyczipőkkel vetélkedő módon, **tökéletesen vizáthatlanná tesz,** azokat ezenfelül puha és hajlékony állapotban tartja, s tartósságukat tetemesen növeli.

2-szor. Mint kitünő, a tartósságot biztositó szer minden bőrnemüeknél, nevezetesen lószerszámok-, géphajtó szijak-, kocsifedelek-, fuvók- és bőrtömlőknél, **melyek** ezen bőr-zsir alkalmazása által nemcsak vizáthatlanokká, hanem legfőbb mértékben hajlékonyakká és tartósakká válnak.

3-szor. Mint elismert hatásu szer tyukszemek és lábfagyások ellen.

Alkalmazása igen egyszerü, s minden egyes dobozhoz használati utasitás mellékeltetik.

Kapható ¼ ½ 1 fontot tartalmazó pléh-szelenczékben.
1 ft 1 ft. 50 kr. és 3 forintjával. 283 (2–6)

Egy tyúkszem és lábfagyás elleni üvegcse 50 kr.

Főraktár Magyarország részére:

Kertész és Eisert uraknál Pesten, Dorottya-utcza 2. sz.

A vadászat kedvelőinek.

KERTÉSZ és EISERT

Pesten, Dorottya-utcza 2. sz. *(a „magyar király" szálloda átellenében)*
ajánlják ujonnan berendezett

Fegyver-raktárukat.

Miután megszüntek azon nehézségek, melyekkel a fegyverek birtoka eddig összekötve volt, különös feladatunkul tüztük ki, olcsó árak mellett tökéletesen biztos és jó minőségü fegyvereket szállithatni, s igy ezen czikk megszerzését mindenkinek lehetségessé tenni; dús választékban ajánlunk ennélfogva:

Egycsövü fegyvereket 8 frt. 50 krtól kezdve
Kétcsövü percussios vadászfegyvereket 15 forinttól 60 frtig
Kétcsövü Lefaucheux vadászfegyvereket 50 forinttól 100 ftig
Lefaucheux Revolvereket 11 forintól 50 frtig
Eigner és **társa Union-Revolvereit,** gyári árak mellett 20 frtól 28 frtig
Egycsövü zsebpisztolyok párját 2 frt. 80 krtól 20 frtig
Kétcsövü zseb-pisztolyok párját 5 frt. 30 krtól 25 frtig,

nemkülönben **Flobert-féle szoba-pisztolyokat és puskákat, Lefaucheux-töltényeket,** mindennemü **gyutacsokat, gyutacs-gépeket, vadász-táskákat,** s a vadászat minden egyéb és legujabb szükségleteit.

Irásbeli megrendelések gyorsan s különös figyelemmel teljesittetnek.

Kimeritő árjegyzékekkel kivánatra szolgálunk. 191 (9–9)

Kertész és Eisert Pesten, Dorottya-utcz 2. sz.

a „Magyar király" czimü szállodával szemközt,
mint a jelen idényre igen alkalmas czikkeket
dús választékban ajánlanak:

Fütö-szereket:

Kandalló- és **kályha-állványokat** szerekkel együtt, öntött vasból	3 ft. 20 krtól	8 ft. —	krig.
Szinte ilyeneket festvényekkel	9 » 80 »	15 » —	»
Kályha és **kandalló elébe való állványokat**	5 » 50 »	12 » —	»
Kályha elébe való tálczákat	1 » 50 »	6 » —	»
Eszközöket (túzfogó, lapát és horog)	1 » 20 »	8 » —	»
Fa-kosarakat, nádfonadékból	2 » 20 »	15 » —	»
Fa-kosarakat, fénymázolt pléhből	5 » 50 »	15 » —	»
Kőszén- és **coaks-kosarakat**	1 » 80 »	6 » —	»
Fuvókat, egyszerüeket és diszeseket	— » 75 »	3 » —	»

Thea-eszközöket:

Samovarokat, orosz és belföldieket	2 ft. 25 krtól	30 ft. —	krig.
Thea-üstöket, állványokon, fénymázolt és oxyd. pléhből, vörös rézből, angol czinnből	5 » — »	20 » —	»
Thea-üstöket, Bercelius-lámpákkal	8 » 50 »	16 » —	»
Thea-főzőket, ujnemüeket	1 » 75 »	3 » 50	»
Gyors-forralókat pléhből és sárga rézből	— » 40 »	2 » —	»
Thea-szürőket és **golyókat**	— » 40 »	3 » —	»
Thea-tálczakat minden nagyságban pléhből és fából	— » 50 »	12 » —	»
Thea-szelenczéket, üvegeket és szekrénykéket	2 » 15 »	12 » —	»
Thea-kannákat brittania-érczből	2 » 90 »	10 » —	»

Továbbá kézi, asztali és ágas gyertyatartókat, asztali és uzsonna-késeket, angora lábszőnyegeket, lábtörülőket cocos-, tengeri fü- és caoutchoucból, amerikai szőnyeg-seprőket, bútor-porolókat, asztal-takarókat, vaj- és sajt-tányérokat, kávé-gépeket, ruha-fogasokat, virág-asztalkákat, papir-kosarakat, s a háztartás többi czikkeit. 284 (2–6)

Irásbeli megrendelések különös figyelemmel eszközöltetnek.

Biztos és gyors megölése

patkányok s egereknek,

egy cs. kir. kiz. szab. patkány- és egér-irtó-szerrel gyertya-alakban.

Egy darab ára 50 kr. a. é.

Valódilag kapható **Pesten: TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utcza 7-ik sz. — **Beszterczebanyán:** Göllner H. — **Brassóban:** Gyertyánffy és fiai — **Csaktornyán:** Kárász A. — **Eperjesen:** Zsembery J. — **Eszéken:** Deszáthy István. — **Győrött:** Lehner F. — **Jassenovában:** Dedovits J. — **Kassán:** Novelly A. — **Keszthelyen:** Wünsch F. — **Kolozsvártt:** Wolf J. — **Lugoson:** Kronetter J. — **N.-Becskereken:** Nedelkovits. — **Oroshazán:** Gabovits Demeter. — **Pápán:** Bermüller. — **Pozsonyban:** Scherz Fülöp. — **Rimaszombatban:** Maleter S. és Hamaliár C. gysz. — **Soborsinban:** Franke A. — **Sopronban:** Pachhofer L. — **Segesvárt:** Teutsch J. B. — **Tisza-Ujlakon:** Roth Ign. — **Ujvidéken:** Schreiber F. — **Varasdon:** Dr. Halter A. — **Verőczén:** Bész J. K. uraknál. 225 (4–8)

FÜGGÖNYÖK,

moll és **csipke 4 ft 50 krtól 15 ftig**

Türsch F.-nél Pesten,

váczi-utcza a nagy Kristóf mellett.

Női vászon czikkek,
minden áron.

251 (3–4)

Himzések, csipkék,

fehérnemü.

Gallérok és kézelő 60 krtól 5 ftig.
Himzett batisztkendők 2 ft. 50 krtól 10 ftig.
Főkötők 80 krtól 5 ftig.

Türsch F.-nél Pesten,

váczi-utcza „a nagy Kristóf" mellett.

Menyasszonyi vászon készletek. Árjegyzék bérmentve.

251 (2–4)

Pezsgőbor

közvetlen Francziaországból behozva, vámmentesitve, ládákban 6 palaczkjával s feljebb a **Champagne** leghirnevesb gyáraiból, u. m.

Moët & Chandon a Epernay crêmant rosé . . . . . . **2 ft. 50 kr.**

Napoleon grand vin à Ay crêmant rosé . . . . . . **2 ft. 50 kr.**

A fentebbi fajokból ½ palaczkokban . . . . **1 ft. 50 kr.**

A pénzösszeg beküldése vagy utánvét mellett alulirottnál megrendelhető. A pakolás ingyen. 20 palaczk vételnél 5% engedtetik. 261 (47–50)

Alexander Floch,

in Wien, Ober-Döbling Nr. 28.

Keresztelő készletek

minden szinnel bélelve 12, 15, 20–40 frtig

Gyermek vászonnemüek:

ingek, hosszuvánkosok, paplanok, s. a. t.

Türsch F.-nél Pesten,

váczi-utcza „a nagy Kristóf" mellett.

Árjegyzék bérmentve.

252 (3–6)

KOHN PHILIPPE

(Patek, Philippe és társa genfi órások tanitványanak jóhirü

ÓRA-RAKTÁRA

PESTEN,

Dorottya-utcza 2. sz. a., a „magyar király"-hoz **czimzett szállodával szemközt,**

ajánlja **legkitünőbb, jó és olcsó órákkal gazdagon ellátott raktárat. 2 évi jótállás mellett az alább következő árjegyzék szerint.**

Minden tőlem vásárolt óra, legyen az függő, fekvő, vagy bármely állapotban levő, — általam a legpontosabban s a legszorgalmasban van kipróbálva. Egy általam kiadott **könyvecske,** melyben leirva van, miszerint miként lehet egy zsebórát hosszu ideig rendes állapotban fentartani — kiegyenlitési **tabellával** együtt, melyszerint **az órák, a napórák** szerint igazithatók, — tisztelt vevőimnek ingyen adatik

Ezüst henger-órák 4 rubinra	10–11	forint
„ „ arany-foglalvánnyal, rugóra	12–13	„
„ „ **hölgyek számára**	14–15	„
„ „ 8 rubinra	14–15	„
„ „ kettős födéllel	15–16	„
„ „ kristály-üveggel	15–16	„
„ horgony-órák 15 rubinra	16–18	„
„ „ kettős födéllel	18, 20, 22	„
„ angol horgony-órák kristály-üveggel	19, 22, 26	„
„ horgony tábori órák kettős födéllel	22, 24	„
„ valódi remontoir órák (kengyelénél felhuzandó)	28–30	„
„ ugyanazok kettős födéllel	35–38	„
Arany henger-órák (8 sz.) 8 rubinra	30–32	„
„ „ arany-köpennyel	34–36	„
„ órák hölgyek számára 4–8 rubinra	25–28	„
„ „ hölgyeknek, zománcz és gyémánttal	40–45	„
„ „ „ kristály-üveggel	42–45	„
„ ugyanazok kettős födéllel 8 rubinra	40–45	„
„ „ zománcz és gyémánttal	55–57	„
„ horgony-órák 15 rubinra	36–40	„
„ ugyanazok, finom arany-köpennyel	45–50	„
„ horgony-órák kettős födéllel	55–58	„
„ ugyanazok arany köpennyel	65, 70, 80, 90, 96	„
„ „ kristály-üveg s arany köpennyel	60–75	„
„ horgony-órák hölgyeknek	36–40	„
„ ugyanazok kristály-üveggel	48–52	„
„ horgony-órák hölgyeknek kettős födéllel	50–55	„
„ remontoir-órák	70, 80, 90, 100	„
„ ugyanazok kettős födéllel	110, 120, 130, 150, 160	„
Inga-órák, hetenkinti felhuzásra	16, 20, 22, 24	„
„ óra és félóránkinti ütőre	39–42	„
„ óra és negyedóránkinti ütőre	48, 50, 55	„
Havi regulátorok	30–32	„

Montre-Proletaire (munkás-órák) a kengyelnél balra felhuzva, lapos üveggel 14 ft.
Ébresztők órával 6 forint.
Ezüst lánczok 4 ft. 50 kr., 5, 6, 6 ft. 50 kr. 7 ftig.
Legfinomabbak franczia modoru 8, 8 ft. 50 kr., 9, 10, 15 ftig
Hosszu nyaklánczok 7, 8 ft. 50 kr. 9, 10, 15 ftig.

Vidéki megbizások az illeték beküldése vagy utánvétel mellett, legpontosabban teljesittetnek. Órák cserében is elfogadtatnak. **Inga-órák** csomagolásáért 1 ft. 50 kr. számittatik. 196 (10–12)

Javitások, önalkotta eszközök és gépek segitségével 6 évi, **Genf, Brüssel** és **Páris** legjobbhirü óragyáraiban szerzett tapasztalatok alapján két évi jótállás mellett, a legjobban végeztetnek és olcsón számittatnak. **Órák, melyek nem tetszenének, kicseréltetnek.** — Emlitendő, hogy Pesten való tartózkodásom rövid ideje alatt is már jóhirnek örvendek, mit a folyton ujuló megbizások bizonyitanak. Mint eddig, ugy ezután is oda fogok törekedni, hogy *javitásokat legjobban végezhessek és csak jól szabályzott órákat adjak el;* azért szives pártfogásért esd tisztelettel **Kohn Philippe, óragyáros, Dorottya-utcza 2. sz.**

Titkos 207 (11–12)

betegségeket

még makacs és idült bajokat is ugy kórodában, mint magán gyakorlat folytán **több ezer betegen** legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor **a nélkül hogy a beteg hivatásában vagy életmódjában gátoltatnék, gyökeresen, biztosan és gyorsan gyógyit**

Med. dr. Helfer Vilmos

Pest, király-utcza 27. sz. Medetzházban, 1-ső emelet, délelőtt 7–9-ig, délután 1–4 óráig.

Dijazott levelekre azonnal válaszoltatik, s kivánatra a gyógyszerek is megküldetnek.

KÁNYA JÓZSEF

(előbb **Böhm** és **Kánya**)

Pesten, József-tér 10-ik sz. a.,

ajánlja

minden évszakra

dúsan ellátott

legujabb bel- és külföldi

női-divatáru

raktárát.

200 6–6)

Régi pénzeket

és mindennemü **régiséget, drágakövet lovagló** és **nyeregszerszámokat lótakarókkal együtt, arany, ezüst és drágakövekkel kirakva, továbbá gyöngyöt szineskövet, aranyat, ezüstöt, ásványokat** vesz és cserél a legmagasb áron.

Régiségek és természetiek irodája,

Pesten, Dorottya-utcza a Lloyd épületben, 14. sz. a.,

hol egy nagy választéku raktár mindennemü **régiségek, régi pénzek, gombok, övek** és **mentekötőkből** *a legolcsóbb áron,* ugyszintén egy nagy raktár **ásványok, lepkék, bogarak, madárbőrök, tojások** s **szemüvegek** is találhatók. 260 (4–4

Heckenast Gusztáv

kiadásában megjelent s kiadó-hivatalában (Pest, egyetem-utcza 4 sz.) valamint minden könyvkereskedésben kaphatók:

Honvédvilág. Szerkesztik *Kunsági* és *Potemkin.* (8-rét 174, 173 lap), 2 kötet, szines boritékban, fűzve . . . . 2 ft.

Jósika Miklós. **A rom titkai.** Regény. **Második kiadás.** (8-rét 417 lap), 2 kötet, fűzve . . . . 1 ft.

Tóvölgyi Titusz. **Az anyák büne.** Regény. (Kis 8-rét 276, 313, 264, 225 lap), 4 kötet, fűzve . . . . 3 ft.

Vámbéry Ármin. **Vándorlásaim és élményeim Persiában.** 4 fametszetü és 2 kőnyomatu szinezett táblával. (X. és 400 lap, nagy 8-rét), fűzve . . . . 3 ft. 50 kr

ECKBAUER ENDRE

Erzsébet- és harminczad-utcza szegletén Pesten,

ajánlja nagyválasztéku raktárát **hazai és külföldi gyapjuszövetekből és posztokból.** Különösen bátor vagyok figyelmeztetni a szabómester urakat legujabb

franczia nadrágkelméimre,

ugy a tisztelt **hölgy-közönséget** legujabban érkezett **franczia és angol felöltö-, otthonka- és paletot-szövetekre a legszebb, legpompásabb mintákban** a bekövetkezendő **őszi** és **téli idényre,** legnagyobb választékban és jutányos szabott árakon.

Levélbeli megrendelések gyorsan teljesittetnek. Kivánatra minták küldetnek. 271 (3–4)

Érczkoporsók

sirboltokba és minden közönséges sirba valók,

mind szilárdságra, mind izletes kiállitásra, és kiváltképen még arra nézvé is, hogy arányszerüleg jutányosabbak a fakoporsóknál; ugymint: 30, 40. 50, 60, 80, 100, 150 égész 300 forintig kaphatók

Beschorner A. M. és Társa

k. szab. érczkoporsó gyáruk-raktárában Pesten,

kis hid-utcza, a „Vadászkürt" szálloda mellett.

Megrendelések vidékekről azonnal teljesittetnek, és pedig az ideje korán tett távirati megrendeléseknél a koporsó-küldemény még a megrendelési napon 30 mérföldön túl nem eső gőzhajózási- vagy vasuti állomásokra is megérkezik. 78 (30–34)

**

!!! Árjegyzék!!! Türsch F.-től
Pesten, váczi-utcza a „nagy Kristóf" mellett

KÉSZ ÖLTÖZÉKEK
és menyasszonyi ruhák.

A derékmérték szerint készittetik, az alj mindig a legutolsó párisi divat után. Vidéki megrendeléseknél kérem a mértéket Centiméterrel mérve vagy egy jól álló derekat, a ruhaalj előhossza mértékét, s a netalán egyéb megjegyzésekkel együtt beküldeni

1 moll öltözék, kész derékkel, övvel és alsó-szoknyával együtt, 30, 36, 45, 50, 60 forint és feljebb.

1 tarlatán öltözék, övvel és alsó-szoknyával együtt, kész derékkel 30, 36, 40, 50 forint és feljebb.

1 menyasszonyi moll öltözék, myrtussal diszitve, 40, 50, 60, 70 forint és feljebb.

1 menyasszonyi öltözék, illusionból vagy brüsseli tüllből myrtussal diszitve, 70, 80, 90, 100 forint és feljebb.

1 menyasszonyi atlasz vagy tafota öltözék diszitve, 100, 120, 150 forint és feljebb. 277 (1—2)

1 menyasszonyi sima fátyol 2.75, 4, 8 forint; himzett 4.75, 6—20 forintig.

Az emlitett szöveteken kivül más szövetekből is készittethetnek ruhák.

Nagy választék mindenféle Crinolinokból 2 ft. 50 krtól 6 ftig, különösen estélyi öltözetekhez ajánlom az uszályos Crinolint, darabja 7, 8, 12 forint.

☞ Folytatása következik. ☜

Viz által légzárolt

SZOBA-ÜRSZÉKEK,

melyek által a bűz tökéletesen elzáratik, darabja 5 ft., lakkozott 8 ft., csinos szerkezetü s finoman lakkozva 15 ft.

Készületek, melyek minden árnyékszékhez alkalmazhatók, s mely által a légvonal és bűz tökéletesen eltávolittatik, darabja 8 ft. Mindkét tárgyat illetőleg egy kir. szabadalommal ruháztattam fel.

Egészen teljes és diszes **Angles-ek** viztartóval, porczellán-csészével erős horgany-érczből szilárd gépezettel, famunkálattal együtt, minden házi árnyékszékhez könnyen alkalmazható, helyben általam fölállitva egyévi jótállás mellett 30 ft. Mustrák mindenkor készen tartatnak.

Ezerszeresen megpróbált, általam feltalált és szabadalmazott

KÉMÉNY-FEDÉLZETEK,

gömbölyük vagy négyszögüek, melynek alkalmazása által a füst a konyhából s lakhelyiségekből nyomtalanul eltünik, egy darab ára 10 ft.

A pakolásért darabonkint ládával együtt 1 foirnt számittatik.

Továbbá folytonosan készen kaphatók fürdő- és ülőkádak a legerősebb horganyérczből.

☞ **Moderateur és petroleum lámpák** nagy választékban, valamint nagy keszlet a legfinomabb **amerikai petroleumból**, a lehető legjutányosb árért.

MIKSITS KÁROLY,
bádogos-mester.

268 (3—6)

Raktár: rózsatér 2. sz. a., a városháza mögött.

Lótulajdonosok s gazdászok számára.

Hangok a **Kwizda**-féle állatgyógyászati készitmények felett.

T. Fürst Ödön földbirtokos urnak, a gyakorlati kertészeti társulat elnökének Frauendorfban, Bajorországban!

Van szerencsém szives készségét ujolag igénybe venni, s önt egy ujabb marhapor küldeményezésére felkérni, — azon megjegyzéssel, hogy most egyelőre 50 vagy 100 csomaggal elégséges leend. De minthogy az ut egy kevéssé távolra esik, s tisztelt barátim s társaim legsürgősb kivánalmainak eleget tenni akarok — igen kivánatos volna, hogyha legalább is néhány csomagnak mihamarébb birtokába juthatnék; — napokon át tudakozásokkal ostromoltatok, melyen azonban legkevésbbé sem csodálkozom, mert ezen por valójában áldás gyanánt tekinthető.

Én, megvallva az igazat, láttam csodagyógyitásokat, — a többiközt: egy vén, s már több év óta kehes lovon, melynek birtokosa azt már lebunkóztatni akarván. A ló már valóságos kínalak volt, mikor azt megtekintém, már állani sem vala képes s a falhoz düledezett, a szemek félig becsukódva, csaknem mitsem zabált, légzése mély, s köhékcselése oly gyanus s hangnélküli volt, hogy a kigyógyulás sikerét magam is kétségben vontam.

Kupfer nevü lovászmester barátom azonban mégis jónak látta a gyógyitást megkisérteni; 3—4 nap után fentebbi barátom hozzám sietvén, s marhaporom egész készletét követelé tőlem — mert a mint mondá, jelentékeny javulás állott be; én azt kétségbevonván, saját szemeimmel győződtem meg a történtekről, s észleleteim csakugyan igazolva lőnek.

Rövid félbeszakasztások után marhaporom még hátralevő készlete is a beteg lónak beadatván, s már annyira helyre van állitva, hogy ugyanazon ló, melyért senki még csak 10 frankot sem akart adni, most már ismét kocsi elé fogatik. Ha tehát száraz fán oly csodák történnek, — mik történhetnek a zöldön?! — Van szerencsém magamat szives barátságában ajánlani.

Zürich. Indermühle-Witterbach F. őrnagy s. k.

Kwizda Ferencz József gyógyszerész urnak Korneuburgban!

Tisztelettel kérem, a következő czim alatt: „An fürstlich Ysenburg'sche Hof-Oekonomie-Inspektion zu Büdingen im Grossherzogthume Hessen" küldjön nekem ujolag a már öntól többizben kapott **üditő-nedvéből** 12 üveggel — számlával együtt, mert az, az itteni udvari istállókban levő lovaknál a legkielégitőbb eredménynyel használtatott, tisztelettel maradván

Büdingen. Bradrück, kamarai tanácsos.

Valódi minőségben kapható: **Pesten: TÖRÖK József** gyógyszerész urnál, király-utcza 7. sz. a; **Thallmayer A. és társa; Halbauer testvérek; Glatz J. és Frühwirth, Rakodczay A. Budán**: az udvari gyógyszertárban. — Magyarországon majd minden város és mezővárosban van rakhely, mi koronkint a legolvasottabb lapokban köztudomásra hozatik. 226 (1)

Óvás: Hogy a t. cz. közönséget a hamisitványok megvételétől megóvjuk, ezennel tudatjuk, hogy csak azon csomagok és üvegek a valódiak, melyek a **korneuburgi** kerületi gyógyszertár pecsétjét hordják magukon.

Olvadékony alakban

Liebig-féle tápanyag
olvadékony alakban

légürben készitve

Liebe J. Pál gyógyszerész által Drezdában.

minden főzés nélkül.

megvizsgálva és helyesnek találva!

Egy evőkanállal ezen készitményből a rendelet szerint lágymeleg tejben felolvasztva, szolgáltatja a hires Liebig-féle levest, az asszonytej kettős sürüségének megfelelőleg.

Jelentékeny egyéniségek által ajánlva, mint pótlék az anyatej helyett, tápszer vérszegényeknek, gyomorbajban szenvedőknek és betegeknek stb.

Egy eredeti üveg ára utasitással (2/3 r. f.) = 80 kr.

Főraktára Magyarországra nézve **dr. Rothschnek V. Emil** gyógyszerésznél 250 (3—3)

Debreczenben.

☞ Vidéki eladók illendő kedvezményben részesülnek, kivált nagyobb mennyiségü vételnél, s kéretnek becses megrendeléseikkel egyenesen hozzám fordulni.

Dr. R. Ulricht Tharandon

Heckenast Gusztáv

hirlapkiadó-hivatalában (Pest, egyetem-utcza 4-ik szám alatt) megjelent s minden könyvárusnál az országban kapható:

„1848"
politikai szemle az állam és egyház köréből.

Szerkesztette

Toldy István.

I—VIII. füzet.

E nyolcz füzetü körülbelől 48 tömött nagy negyedrét ívből álló igen érdekes munka megrendelési ára **4** ft. s bérmentesitve küldetik meg.

A nyolcz füzet tartalma:

Nem kell táblabiró politika! *Toldy Istvántól.* — Promemoria a primásnak Eötvös báróhoz intézett levelére. *Bezerédj Sándortól.* — Népnevelésünk ügyében. — Török János ur az egyházreformról. *Toldy Istvántól.* — Aristokratia. *Toldy Istvántól.* — Polgári és vegyes házasság. — Az egyházi aristokratia Angliában. *Ledru Rollintól.* — „Az egyházreformról," könyvismertetés *Balogh Ferencztől.* — Nyilt levelek a szerkesztőhöz. *Csobánczytól.* — A püspökök munkálata. — A püspöki javaslatról. *Toldy Istvántól.* — Kik legyenek az iskola vezetői és felügyelői? *Sincerustól.* — IX. Pius pápa és a szabadkőmivesek. — A polgári házasságról, különös tekintettel az elválásra. *Toldy Istvántól.* — Egy jóslat és annak logikája. *Benedek Aladártól.* — A magyar zsidóság szervezete és a kath. emancipátiója. *Toldy Istvántól.* — A katholiczismus és a korigények. *Sincerustól.* — Az uj osztrák házassági törvény. — Szabad egyház szabad államban. *Philanthtroptól.* — Falusi levelek a nép ámitására. *(M—n.)* — Egyéni nézetek a m. izr. törvényjavaslatról. *Szomor Károlytól.* — Irodalom. — Az „1848" t. olvasóihoz. (4—4)

Tárcza:

A falu lelkésze, irta Abbé*** — Amerikai élet. *Laboulay-tól.* — Semináriumi élet. *Egy volt k. paptól.* — Épületes dolgok. — Aphorismák.

Heckenast Gusztávnál megjelent és kapható:

KOSSUTH ÉS PERCZEL.

Ajánlja a honvédegyletnek és a magyar népnek

ÁLDOR IMRE.

Ára: **40** kr. A füzet **bérmentve** küldetik a megrendelőknek.

Perczel beszédének minden állitása történeti adatokkal van itt megczáfolva, a függelék pedig *Irányi* Dániel roppant érdekü földleplezéseit hozza Kossuth és Perczel külföldi érintkezéseiről; továbbá a pesti közp. honv. bizottság nyilatkozatát a Perczel-féle vitás ügyben. A füzet különösen ajánlható a honvédeknek s mindazoknak, kik Perczellel tisztába jöni ohajtanak.

Az olcsó ár a tömeges megrendelésnél még mérsékeltetik.

☞ **Gyüjtök 8 példány után egy tiszteletpéldányban részesülnek.** (3—3)

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1868 (egyetem-utcza 4-dik szám alatt).

44-ik szám. **Tizenötödik évfolyam.**

Pest, november 1-jén 1868.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
☞ **Csupán Vasárnapi Ujság:** Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok:** Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr. ☜

☞ Hirdetési dijak, a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságokat** illetőleg: Egy négyszer hasábzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számittatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Oppelik Alajos**, Wollzeile Nro. 22. és **Haasenstein és Vogler**, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-dij külön minden igtatás után 30 ujkrajczár.

Dessewffy Arisztid.

(1802—1849.)

Arczképcsarnokunk, a tizenhárom aradi vértanu egy részét közölvén már, lassanként kiegészítésre vár. Egyikkel sem akarunk adósok maradni olvasóinknak s a hazafiui kegyeletnek. A még hiányzók egyike Dessewffy Arisztid, honvéd-tábornok; s most, midőn méltó emlékköve fölállitására országszerte gyüjtések történnek, időszerünek véltük az elvérzett hős arczképét s hozzá keretül életrajza főbb vonásait közölni.

Dessewffy Arisztid (István, Temisztokles) a család nem grófi ágából, 1802-ben született, atyja Gáspár sárosmegyei birtokán, Margonyán, melyet nemzetsége a Báthori és Rozgonyi családoktól örökölt vala. Anyja Kubinyi Juliánna. S a gondos szülők, gyermekeiket (Arisztidet, Gusztávot, Istvánt, Kálmánt és Terézt) saját házuknál kezdék neveltetni, hogy a nevelés alapját a szülői szem és gond hü kisérete mellett vethessék meg.

Arisztid tiz éves volt, midőn (1802-ben) az evangelikusok eperjesi kollégiumába vitték, hol szorgalma s élénk lelke által hamar kitünt, valamint tanulása későbbi folyamában Kassán is; egyaránt kedvencze volt tanárainak s tanulótársainak.

Hajlama a katonai pálya felé vonta. Gyermeki és serdülő korára estek a nagy franczia háboruk, s az azokról való tudósitások élénk benyomást tettek kedélyére és képzelődésére. 1818-ban, tehát már 16 éves korában, az akkor Angol-király nevet viselő 5. számu huszárezredbe hadfinak (kadet) vétetvén föl, a békeidőhöz képest elég gyors előmenetellel, 1820-ban hadnagy, 1825-ben főhadnagy, 1832-ben másodkapitány, 1836-ban svadronos kapitány lett. A hosszu béke azonban unottá tette előtte a szolgálatot s 1841-ben nyugalmaztatta magát és Sárosmegyébe, birtokára telepedett le; és már a következő évben nőül vette, testvérhugának Teréznek, Ujházy Antalnénak leányát, Antoniát, kivel, fölváltva Sárosban és a Szepességen Holló-Lomniczon élvezte a közélettől visszavonult csöndes családi élet s gazdálkodás ama boldogságát, melyet Horácz a Beatus ille-ben oly szépen s oly igazán énekelt meg.

Boldogságát azonban nemsokára családi csapások zavarták meg. Neje sorvadásba esett. Gyermekei, kik a bajt anyjoktól örökölték, egymásután elhaltak. S 1845-ben neje betegsége annyira sulyosult, hogy az orvosok tanácsára enyhébb égalj alá kellett vinnie, enyhülést keresni. Velenczébe utaztak, de az enyhe tengeri levegő sem üdithette már föl s ott kelle eltemetnie.

Az 1848-dik évvel uj korszak viradt hazánkra. Az első lépések egyike a nemzetőrség szervezése volt, s Dessewffy a miniszterium által a sárosmegyei lovas nemzetőrség őrnagyává neveztetvén ki, feladatát kitünő szakértelemmel s erélylyel hajtotta végre, ugy hogy még azon év őszén, Schlick lovas tábornok ellenében, csapatjával meg birt állani. A kassai vesztett csatában is kizárólag az ő ügyességének s bátorságának lehetett köszönni, hogy az ágyuk megmentettek. E hadi tény után azonnal a rendes hadsereghez honvéd őrnagynak neveztetett ki. E minőségben Klapka tábornok II. hadtestéhez küldetett s a tarczali ütközetben kiváló részt vett, söt a győzelem szerencsés kivivásában is a főtényezők egyike volt. A csata előestéjén még Miskolcz vidékén volt elhelyezve, s a csatlakozási parancsot oly későn kapta meg, hogy a legnagyobb sietség daczára is már csak a csata folyama alatt érkezhetett meg, s ezen jellemző szavakkal jelentkezett Klapkánál: „Jöttem, a mint jöhettem; s itt vagyok, vagy eldönteni a csatát, vagy ha az késedelmem miatt elveszne, elveszni magam is."

DESSEWFFY ARISZTID.

Az osztrákoknak Kompolton történt éji megrohanása alkalmával ismét kitüntette oroszláni bátorságát, miért a honvédelmi bizottság őt a harmadosztályu érdemjellel s alezredessé előléptetéssel jutalmazta.

A kápolnai csatában a legnehezebb pontok egyikén állott; két tüz közé szoritott dandára nagyon sokat szenvedett, s csak folytonos éberségének, szóval s tettel, jó példával tett biztatásainak sikerült összetartani a kereszttüzbe vett dandárt, s jó rendben hozni ki ez öldöklő csatából. Kápolna után, a győzelmes tavaszi hadjárat csaknem minden ütközetében részt vett; ott volt Tápió-Bicskénél, Izsaszegnél, Vácznál, Nagy-Sarlónál; Váczánál lett ezredessé, s itt és Nagy-Sarlónál mint dandárparancsnok müködött.